

KOMMISSJONEN FOR
GJENOPPTAKELSE AV STRAFFESAKER

ÅRSRAPPORT 2021

I. Leders beretning

Gjenopptakelseskommissjonen er en viktig del av strafferettspleien og bidrar til å virkeliggjøre rettsstaten. Vårt mål er at saksbehandlingen skal være objektiv, grundig og effektiv. Saksbehandlingen skal sikre materielt riktige avgjørelser innen rimelig tid.

I 2021 var et travelt år. Kommisjonen mottok 263 begjæringer om gjenåpning - det høyeste antall begjæringer siden starten i 2004. I 2020 var tallet 200 som også var høyt. Kommisjonen avgjorde 223 begjæringer som er det nest høyeste antallet avgjorte saker i kommisjonens historie. Til sammenligning ble det avgjort 161 begjæringer i 2020.

Til sammen ble 82 saker/dommer gjenåpnet i 2021. Gjennomsnittlig har ca. 18 % av de sakene kommisjonen gjennom årene har behandlet, blitt gjenåpnet. Hvis vi ser bort fra NAV-sakene (46) og Flyktningkonvensjonssakene (2), er det 31 av 34 saker/dommer som er gjenåpnet på grunnlag av nye sakkyndige erklæringer som gjelder domfeltes psykiske helsetilstand på handlingstiden. Min bekymring for disse sakene og for menneskene dette angår er dessverre fortsatt stor. Ellers ble 23 begjæringer ikke tatt til følge. Kommisjonen eller leder/nestleder har forkastet 73 begjæringer. Kortversjoner av de gjenåpnede sakene er inntatt i årsrapporten.

Også andre saker var svært arbeids- og ressurskrevende. Baneheia-saken ble gjenåpnet i februar. I juni ble Torgersen-saken behandlet. Denne begjæringen førte ikke frem. Begge sakene har vært oppe for kommisjonen flere ganger tidligere. Orderud-saken har det også vært arbeidet mye med i sekretariatet.

Koronapandemien med hjemmekontor og uvante arbeidsformer medførte også i 2021 at enkelte saker tok lengre tid enn de trolig ville ha gjort under normale omstendigheter. Mange veiledningssamtaler og avhør ble utsatt, sakkyndige erklæringer ble forsinket. Kommisjonsmøter er klart best ved fysisk tilstedeværelse, men muligheten til å møtes digitalt har også i noen tilfeller kunnet gi raske avklaringer og avgjørelser. I tillegg sparer vi reisetid og utgifter, og det har en miljømessig gevinst. Fremover vil vi møtes på begge måter.

I september kunne vi avslutte digitaliseringsprosjektet ved at også kommisjonens medlemmer tok i bruk den digitale løsningen. Vi sparer tid og penger til kopiering og utsendelse, og enda viktigere er det at vi har fått en tryggere behandling av sensitive dokumenter. Vi mottar dokumenter fra politiet digitalt via Altinn, men oversendelser til politiet via Altinn er foreløpig ikke mulig. For kommisjonen er det derfor fortsatt et mål å kunne ta i bruk Justishub som er en teknisk plattform for elektronisk samhandling mellom politi og påtalemyndighet, domstolene og kriminalomsorgen. Dette vil bety en forenkling og effektivisering også for kommisjonen.

For budsjettåret 2021 hadde kommisjonen kr 20 405 000 til disposisjon og forbrukte kr 20 284 411. Det meste av midlene går med til faste utgifter som IKT-utgifter, husleie, lønn til sekretariatets ansatte og godtgjøring til kommisjonens medlemmer. I beløpet var det med også en ekstra bevilgning på grunn av økt sakstilgang.

Gjenopptakelseskommisjonens kontrakt i Tordenskiolds gate 6 utløper i 2022 og vi arbeidet mye med å finne egnede lokaler med bistand av Statsbygg. Valget falt etter hvert på et lokale i Brynsalleen 4. Lokalene blir spesialtilpasset vårt behov og vi ser fram til å flytte inn medio mars.

I august hadde nestleder advokat Sven Ole Fagernæs, fast medlem psykiater Tor Ketil Larsen og varamedlem advokat Arne Gunnar Aas vært med i kommisjonen i seks år, og deres åremål var utløpt. Jeg takker dem alle for stort engasjement, gode diskusjoner og klare meninger.

Tre nye medlemmer ble oppnevnt i september. Advokat Trude Wold fra Sortland er ny nestleder, psykiater Erik Rønneberg Hauge fra Bergen nytt fast medlem og advokat Bendik Falch-Koslung fra Oslo er nytt varamedlem. Medlemmene av kommisjonen og medarbeiderne i sekretariatet ved årsskiftet presenteres senere i årsrapporten.

Med et stadig økende antall saker er arbeidsbyrden stor. Den ekstra bevilgningen vi fikk i 2021 gjorde det mulig for oss å behandle og avgjøre et betydelig antall saker. Like fullt er det på det rene at vi hele tiden opparbeider en større saksbeholdning.

Kommisjonens behov for større tilførsel av midler i årene som kommer er etter min mening klar.

Oslo, 15. februar 2022

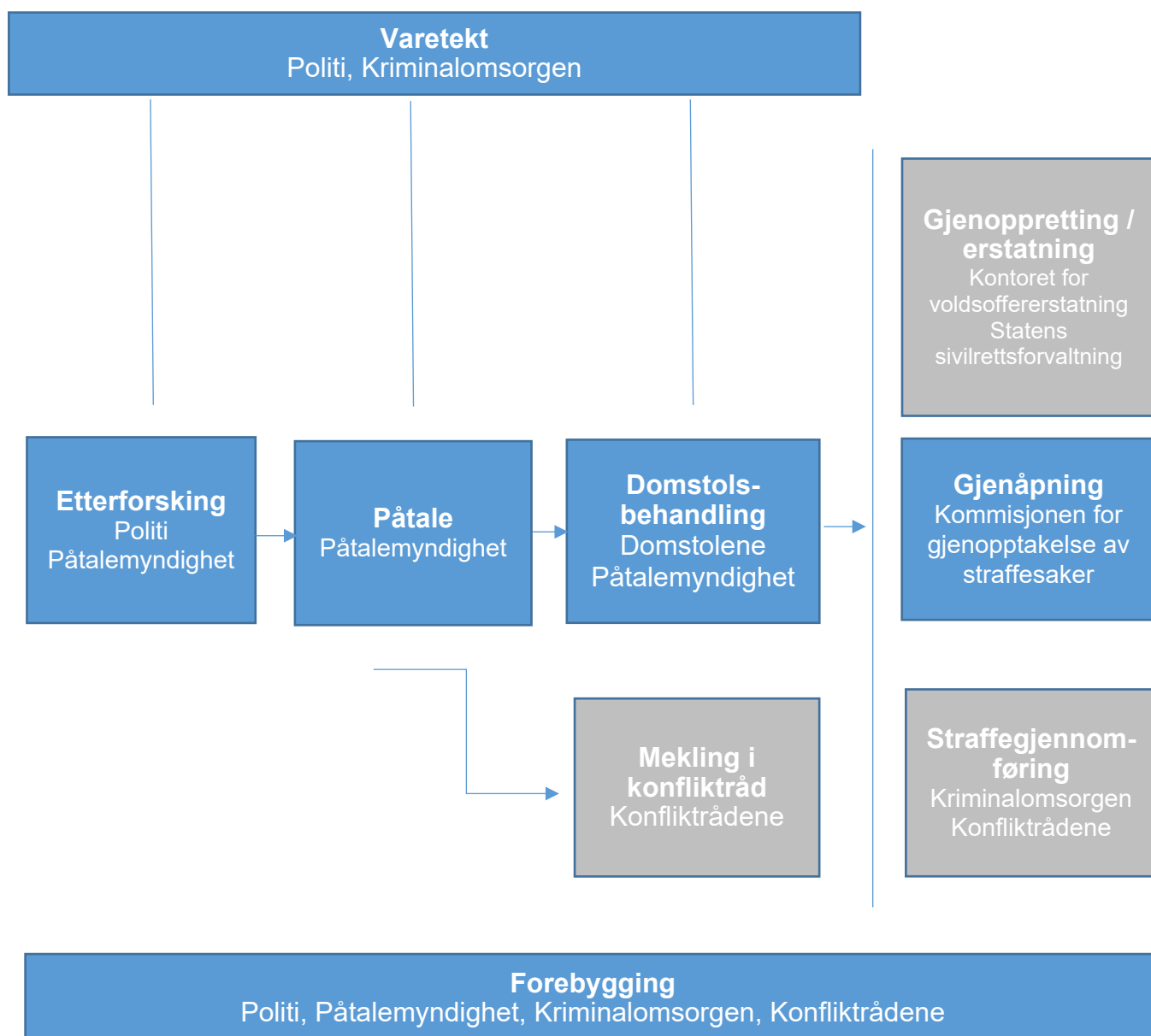
Siv Hallgren
leder

Dokumentet er elektronisk godkjent

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Gjenopptakelseskommisjonens plass i straffesakskjeden

Figuren nedenfor er ment som en forenklet illustrasjon av Gjenopptakelseskommisjonens plassering i straffesakskjeden. Prosjektet elektronisk samhandling mellom aktørene i straffesakskjeden (ESAS) har etablert en digital felleskomponent (Justishub) for utveksling av data innen straffesakskjeden. Justishub skal være en effektiv, sikker og robust løsning som muliggjør elektronisk kommunikasjon mellom politi, påtalemyndighet, domstolene og kriminalomsorgen, og flere sentrale virksomheter vurderes koblet opp mot Justishub. Kommisjonen er en av disse. Gjenopptakelseskommisjonens digitaliseringsprosjekt er nærmere beskrevet nedenfor under overskriften «Kommisjonens virksomhet for øvrig».

Omtale av virksomheten og samfunnsoppdraget

Muligheten for gjenåpning er viktig for å ivareta rettssikkerheten til det enkelte individ. Gjenopptakelseskommisjonen er et uavhengig forvaltningsorgan, og kommisjonens samfunnsoppdrag er å behandle begjæringer om gjenåpning av straffesaker som er rettskraftig avgjort i domstolene.

Kommisjonen er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Departementet kan ikke instruere kommisjonen om hvordan den skal utøve sin myndighet i enkeltsaker.

Gjenopptakelseskommisjonen ble opprettet ved lov 15. juni 2001 nr. 63 og startet sin virksomhet i januar 2004. Målet var å skape økt tillit til behandlingen av begjæringer om gjenåpning av straffesaker ved å la en uavhengig kommisjon behandle disse sakene. Tidligere lå denne oppgaven til de domstolene som hadde avsagt dom i sakene. Bakgrunnen for endringen var at man hadde hatt flere omdiskuterte saker i nittenåtti- og nittennittiårene. Kommisjonen skulle veilede domfelte, utrede og avgjøre sakene. Gjennom reformen fikk også påtalemyndigheten en mer tilbaketrukket rolle.

I kommisjonens første år kom det inn 232 begjæringer om gjenåpning. Senere har Gjenopptakelseskommisjonen mottatt mellom 150 og 170 begjæringer hvert år inntil 2020 da det innkom 200 begjæringer og i 2021 da det kom inn 263 begjæringer. Fra oppstarten i 2004 til årsskiftet i 2020 har Gjenopptakelseskommisjonen realitetsbehandlet 2380 saker.

Domfelte kan kreve gjenåpning av en rettskraftig dom i en straffesak for eksempel hvis:

- Det er nye bevis eller nye omstendigheter som synes egnet til å føre til frifinnelse, anvendelse av en mildere straffregel eller vesentlig mildere straff.
- En internasjonal domstol eller FNs menneskerettskomité i sak mot Norge har kommet til at avgjørelsen eller saksbehandlingen er i strid med folkeretten, slik at det er grunn til å regne med at en ny behandling av straffesaken vil føre til et annet resultat.
- Noen som har hatt sentral befatning med saken (for eksempel dommer, aktor, forsvarer, sakkyndig eller rettstolk), har gjort seg skyldig i en straffbar handling som kan ha hatt innvirkning på dommen til skade for domfelte.
- En dommer eller et lagrettemedlem som behandlet saken var inhabil, og det er grunn til å anta at det kan ha hatt betydning for avgjørelsen.
- Høyesterett har fraveket en lovtolkning som den tidligere har lagt til grunn, og som dommen bygger på.
- Det foreligger særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig, og tungtveiende hensyn tilsier at spørsmålet om siktedes skyld blir prøvd på ny.

Kommisjonen har plikt til å veilede den som ber om å få sin sak behandlet på nytt. Med mindre domfelte er representert ved advokat, vil han vanligvis få tilbud om en veiledningssamtale. En slik samtale kan finne sted pr. telefon eller personlig fremmøte i kommisjonens lokaler. Dersom domfelte soner, kan samtalen finne sted i fengselet.

Når særlige grunner foreligger, kan den som begjærer gjenåpning få oppnevnt forsvarer på det offentliges bekostning.

Gjenopptakelseskommisjonen sørger for nødvendig utredning av sakens faktiske og rettslige sider, og kan innhente opplysninger på den måten den anser hensiktsmessig. Ved opprettelsen av kommisjonen ble det ansett som ønskelig å etablere et organ som kunne være i stand til å foreta en selvstendig utredning av sakene. Siden oppstarten i 2004 har kommisjonen hatt flere saker til behandling som har krevd utredning av større omfang.

Dersom begjæringen ikke forkastes, men utredes videre, skal domfelte og påtalemyndigheten gjøres kjent med kommisjonens utredning og gis anledning til å komme med eventuelle merknader. Fornærmede eller etterlatte skal underrettes om begjæringen. Fornærmede og etterlatte har rett til dokumentinnsyn og til å uttale seg skriftlig om begjæringen, og de kan be om å få avgj forklaring til kommisjonen. Kommisjonen kan oppnevne bistandsadvokat for fornærmede etter straffeprosesslovens alminnelige regler så langt de passer.

Begjæringene avgjøres av kommisjonen. Kommisjonens leder/nestleder kan forkaste begjæringer om gjenåpning av avgjørelser som etter sin art ikke kan gjenåpnes av kommisjonen, begjæringer som ikke inneholder noen gjenåpningsgrunn etter loven eller som åpenbart ikke kan føre frem.

Dersom kommisjonen beslutter at en begjæring skal tas til følge, skal saken henvises til ny behandling ved en domstol som er sideordnet den domstol som avsa den opprinnelige dom. Er avgjørelsen truffet av Høyesterett, behandles saken på nytt av Høyesterett.

Organisasjonen

Kommisjonen består av fem faste medlemmer og tre varamedlemmer. Lederen, nestlederen, ett annet medlem og to av varamedlemmene skal ha juridisk embetseksamen eller mastergrad i rettsvitenskap. Lederen utnevnes av Kongen i statsråd for en periode på syv år, og medlemmene og varamedlemmene oppnevnes av Kongen i statsråd for en periode på tre år. Kommisjonens medlemmer og varamedlemmer kan gjenoppnevnes én gang for nye tre år.

Presentasjon av kommisjonens medlemmer pr. 31.12.2021

Siv Hallgren (2017 – 2024 åremål)

Leder av Gjenopptakelseskommisjonen

Arbeidserfaring fra Justisdepartementet, konsulent i Direktoratet for Arbeidstilsynet, politifullmektig/adjutant, påtaleleder og konst. kriminalsjef i Asker og Bærum politidistrikt, hodejeger i ISCO Group AS og advokatfullmektig/advokat i advokatfirmaet Lea, Haavik & Helland og advokat og partner i Advokatfirmaet Elden DA. Var leder for bistandsadvokatutvalget i Advokatforeningen i seks år og medlem i Helsepersonellnemnda i tre år. Var medlem av Arbeidsgruppe for økt bruk av konfliktråd, i Tilregnelighetsutvalget og i Særdomstolsutvalget.

Trude Marie Wold (2021 - 2024, nestleder)

Advokat, Sortland

Wold har juridisk embetseksamen fra universitetet i Tromsø, 1996. Hun har drevet advokatfirmaet Wold på Sortland siden 2002. Wold har vært nestleder og medlem i Hovedstyret i Advokatforeningen siden 2020, leder for Kontrollkommisjonen for sykehusene i Lofoten og Vesterålen siden 2019 og fra 2011 fast bistandsadvokat for Vesterålen tingrett/ Midtre-Hålogaland tingrett og Hålogaland lagmannsrett.

Elin Ramleth Østli (2019 – 2022, medlem)

Statsautorisert revisor, Trysil

Østli har høyere revisoreksamen fra 1986. Fra 1994 har hun vært privatpraktiserende revisor og oppdragsansvarlig partner i Revisorsenteret Trysil DA. I perioden 2004 – 2007 og fra 2010 har hun hatt verv i kvalitetskontrollen i Den norske Revisorforening. I 2012 – 2016 var hun medlem i Klagenemnd for revisor- og regnskapsførersaker.

Dag Jodaa (2017 - 2023, medlem)

Tingrettsdommer i Rana tingrett, Mo i Rana

Jodaa har juridisk embetseksamen fra 1996. Han var dommerfullmektig i 1996-1999, rådgiver i Justisdepartementet i 1999-2000 og privatpraktiserende advokat og partner i Advokathuset Helgeland DA fra 2000-2015 hvorefter han har vært dommer i Rana tingrett.

Erik Rønneberg Hauge (2021 - 2024, medlem)

Fagsjef i Divisjon psykisk helsevern, Helse Bergen HF, Bergen

Hauge har utdanning som cand. med og cand. scient fra Universitetet i Bergen. Autorisasjon som lege 1987. Doktorgrad i matematikk og informatikk 1994. Spesialist i nevrologi og psykiatri. Videreutdanning i rettspsykiatri, kognitiv terapi og gruppeterapi. Omfattende erfaring som rettsoppnevnt sakkyndig i såvel straffesaker (judisielle observasjoner) som sivile saker og som fagkyndig meddommer i tingrett og lagmannsrett. Underviser i rettspsykiatri og sakkyndighet for leger og psykologer.

Hanne Helle Arnesen (2016 - 2022, varamedlem)

Lagdommer i Agder lagmannsrett, Skien

Helle Arnesen har juridisk embetseksamen fra 1986. Hun har tidligere vært førstekonsulent/utredningskonsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig ved Larvik sorenskriverembete og privatpraktiserende advokat i 12 år. Hun har vært lagdommer siden 2004.

Bendik Falch-Koslung (2021 - 2024 varamedlem)

Advokat, Oslo

Falch-Koslung har juridisk embetseksamen fra universitetet i Oslo fra 2006. Han har drevet egen advokatpraksis i advokatfelleskapet Mette Y. Larsen & Co siden 2013 etter tidligere å ha vært ansatt som advokat. Falch-Koslung er fast forsvarer for Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett og har møterett for Høyesterett. Han er videre leder av Advokatforeningens isolasjonsgruppe og medlem av styret i Forsvarergruppen i Advokatforeningen. Han er også tilknyttet Universitet i Oslo, juridisk fakultet, som veileder og sensor innen strafferett, straffeprosess og menneskerettigheter.

Timothy John Brennen (2019 – 2022, varamedlem)

Professor i psykologi ved Universitetet i Oslo, Oslo

Brennen har bachelor i psykologi (University of Exeter, 1986) og phd (University of Nottingham, 1989). Han forsker på menneskers mentale prosesser, om temaer som personidentifisering, falske minner, og effekten av traumer på hvordan man husker og tenker. Han har hatt flere oppdrag som rettsoppnevnt sakkyndig vitne om hukommelse og relaterte temaer. Han har tidligere jobbet ved universitetene i Tromsø, Savoie og Grenoble, har vært forskningsleder ved Psykologisk institutt, og forskningsdekan ved det samfunnsvitenskapelige fakultet, UiO.

Presentasjon av kommisjonens sekretariat pr. 31.12.2021

Gjenopptakelseskommisjonen har sitt sekretariat i Oslo. Kommisjonens leder er ansatt på heltid som leder for sekretariatet. Sekretariatet hadde ellers ved årsskiftet femten tilsatte. Av disse var elleve juridiske og tre politifaglige utredere, hvorav en på pensjonistvilkår, samt en kontorsjef og en seniorsekretær. Tre av de juridiske utredere var ansatt i engasjementstillinger.

Elisabeth Kjærheim

Administrativ nestleder og seniorrådgiver fra 2004

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 1987. Arbeidserfaring fra Sivilombudsmannen som seniorrådgiver og nestleder, og fra Drammen byrett som dommerfullmektig og konstituert byrettsdommer.

Knut Jan Nielsen

Seniorrådgiver fra 2004

Politiskolen 1979. Arbeidserfaring som polititjenestemann ved Oslo politidistrikt, Kriminalpolitisen, Justisdepartementet. Politiattache ved Den norske ambassaden i Madrid og rådgiver i Innsynsutvalget.

Magne Svor

Seniorrådgiver fra 2004

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 1985. Arbeidserfaring fra Politiavdelingen i Justisdepartementet og som politifullmektig ved Oslo politikammer, samt som dommerfullmektig og konstituert dommer i Drammen byrett.

Hildegunn Sandhalla

Kontorsjef fra 2004

Arbeidserfaring fra Heidenreich AS, Justis- og politidepartementet – Innsynsutvalget og Grohe AS.

Louise Olsrud

Seniorrådgiver fra 2005

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 1987. Arbeidserfaring fra fylkesmannen, som dommerfullmektig, politifullmektig og advokatfullmektig, og med lovarbeid i Justisdepartementet og for Bygningslovutvalget.

Sonny Folkenborg

Seniorrådgiver fra 2008

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 2000. Arbeidserfaring som advokat i Advokatfirmaet Staff og som dommerfullmektig i Sandefjord tingrett.

Helene Cecilie Rør

Seniorrådgiver fra 2008

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 1988.

Arbeidserfaring fra Direktoratet for Arbeidstilsynet, som lovrådgiver i Finansdepartementet, dommerfullmektig ved Trondenes sorenskriverembete og som seniorrådgiver i Skattedirektoratet.

Hilde Hermansen

Seniorsekretær fra 2009

Sekretærutdanning fra Treider og Merkantilt Institutt. Arbeidserfaring som sekretær fra Advokatfirmaet Schjødt AS og Advokatfirmaet Torkildsen, Tennøe & Co AS.

Ksenija Nilsen (permisjon)

Seniorrådgiver fra 2019

Juridisk embetseksamen fra Universitet i Bergen 2009.

Arbeidserfaring som advokat fra advokatfirmaet Matrix, Justisdepartementet og som seniorrådgiver i Statens sivilrettsforvaltning.

Tonje Brunvand Hauge

Seniorrådgiver fra 2019

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Bergen 2012. Arbeidserfaring som seniorrådgiver i Statens sivilrettsforvaltning.

Eva Bergman Kvamme

Seniorrådgiver fra 2020

Juridisk embetseksamen fra Universitetet i Oslo 2003

Arbeidserfaring som rådgiver i Justisdepartementet, politiadvokat og dommerfullmektig /konstituert tingrettsdommer

Silje Andreassen Lind

Seniorrådgiver, engasjement fra 2020

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2013. Arbeidserfaring som rådgiver i Toll- og avgiftsdirektoratet, og som advokat i Arntzen de Besche Advokatfirma og i Deloitte Advokatfirma.

Stine Gahre (permisjon)

Seniorrådgiver fra 2021

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2012 og Master of Laws (LL.M) fra American University Washington College of Law 2012. Arbeidserfaring som seniorrådgiver i Justis- og beredskapsdepartementet og som utvalgssekretær for Voldsoffererstatningsutvalget og Partnerdrapsutvalget.

Mira Christine Marcussen

Rådgiver, engasjement fra 2021

Mastergrad i rettsvitenskap fra Universitetet i Oslo 2021. Arbeidserfaring som vitenskapelig assistent ved Nordisk institutt for sjørett, studentpraktikant ved Norges faste delegasjon til Europarådet, medarbeider i Jussbuss og praktikant hos blant annet Regjeringsadvokaten og Kommuneadvokaten i Oslo.

Dag Eirik Ekeli

Seniorrådgiver, engasjement fra 2021

Politiskolen i 1990. Arbeidserfaring fra Asker og Bærum og Oslo politidistrikt.

Presentasjon av utvalgte hovedtall

I Prop. 1 S (2020-2021) for budsjettåret 2021 ble det fremmet et budsjettforslag på Kr 17 540 000. Kommisjonen fikk etter Stortingets budsjettvedtak 18. desember 2020 tildelt kr 17 540 000 i midler. I tillegg har virksomheten fått en tilleggsbevilgning på Kr 2 300 000 for å håndtere økt saksmengde, samt overført ubrukte midler fra 2020 på kr 194 000 og en lønnskompensasjon på kr 371 000. Samlet tildelt bevilgning for 2021 blir kr 20 405 000.

Noen av de tilsatte i kommisjonens sekretariat har midlertidig redusert arbeidstid og noen er ute i permisjon. Til sammen utgjorde antall årsverk i sekretariatet 12,62 i 2021.

Kommisjonens driftsutgifter i 2021 var på kr 20 284 411. Lønnsutgifter til tilsatte og godtgjørelse til medlemmer utgjorde kr 16 162 318 inkludert pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift. I tillegg til bevilgningen over kap. 468 belastes også enkelte driftsutgifter over kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter.

III. Årets aktiviteter og resultater

Gjenopptakelseskommisjonen skal ha en objektiv, grundig og effektiv saksbehandling for å oppnå materielt riktige avgjørelser innen rimelig tid. Kommisjonen har som mål at antallet avgjørelser ikke skal være lavere enn antallet mottatte begjæringer, slik at saksbeholdningen ikke skal øke.

Sakene og saksbehandlingen

Begjæringer mottatt og avsluttede saker

Kommisjonen har i løpet av året avholdt 11 møter over 18 møtedager. Møtene ble avholdt som både digitale og fysiske møter.

Kommisjonen har mottatt 263 begjæringer om gjenåpning i 2021 mot 200 i 2020. Tallene representerer antallet dommer som er begjært gjenåpnet, ikke antall domfelte som har begjært gjenåpning.

Av de gjenåpningsbegjæringene som kommisjonen mottok i 2021 er det 30 saker som gjelder kvinner og 233 saker som gjelder menn. Enkelte personer har begjært gjenåpning av flere dommer og er derfor registrert med flere saker.

Det er avsluttet til sammen 223 saker, hvorav 178 er realitetsvurdert. Av disse 178 begjæringene er 82 saker gjenåpnet.

Av de 82 sakene som er gjenåpnet i 2021 er 31 saker gjenåpnet på grunnlag av at det i ettertid er innhentet sakkyndig erklæring som reiser tvil om domfeltes psykiske helsetilstand på handlingstiden. Disse sakene fordeler seg over 13 begjæringer, idet flere av de domfelte er registrert med flere saker. 3 saker er gjenåpnet på grunnlag av andre nye bevis eller omstendigheter (straffeprosessloven § 391 nr. 3). Det er gjenåpnet 46 «NAV-saker», hvor det blant annet er lagt til grunn at dommene bygger på feil rettsanvendelse og at det følgelig foreligger særlige forhold som gjør det tvilsomt om dommen er riktig (straffeprosessloven § 392 annet ledd). 2 «FK-saker» (Flyktningkonvensjonen) er gjenåpnet etter samme bestemmelse, idet det var flere vilkår i konvensjonen som ikke var blitt vurdert av retten ved domfellelsen. Se mer om disse sakene nedenfor.

I kommisjonen er 23 begjæringer ikke tatt til følge.

De resterende 73 begjæringene er forkastet av kommisjonen eller leder/nestleder fordi de åpenbart ikke kunne føre frem.

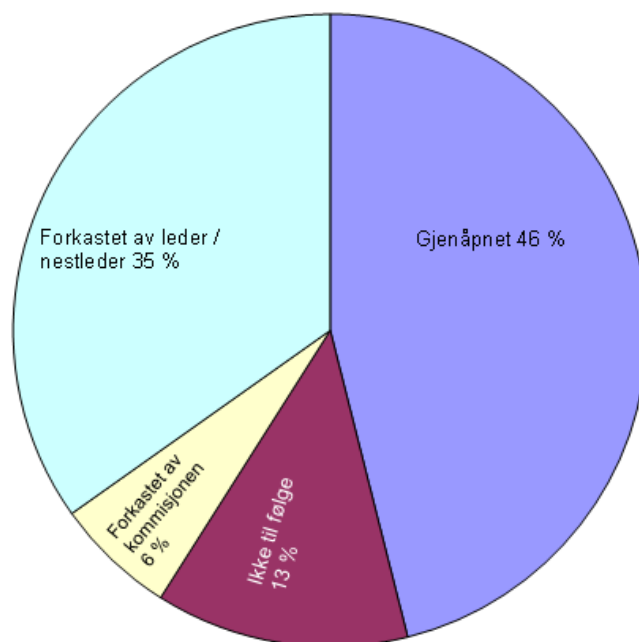
De øvrige 45 sakene som er avsluttet, er ikke realitetsvurdert. Dette har f.eks. vært begjæringer om gjenåpning av sivile saker, manglende rettslig interesse og begjæringer som er trukket.

Kommisjonen har også arbeidet med saker som har vært omfattende og tidkrevende, og som følgelig ikke er blitt avsluttet i løpet av 2021. I noen saker er det store dokumentmengder som skal gjennomgås av kommisjonens medlemmer og utredere, og det kan være behov for å drøfte saken over flere møter. Dette kan være saker hvor det er foretatt utredningsskritt, og saker hvor spørsmålet om å iverksette utredningsskritt har vært drøftet i kommisjonen. Som eksempler på saker som har vært behandlet over flere møter i 2021 kan nevnes Baneheia-saken og Torgersen-saken.

Fullstendig oversikt over antall mottatte begjæringer og avsluttede saker i 2021 fremkommer av tabellen nedenfor:

	Mottatt	Avsluttet	Gjenåpnet	Ikke til følge	Forkastet av kommisjonen	Forkastet av leder/nestleder	Ikke realitetsvurdert
Generelt	7	4					4
Seksualforbrytelser	26	26	3	1	2	20	
Vold, trusler	53	37	8	5	1	18	5
Narkotika	12	9	2	2	1	3	1
Vinning	66	79	51	5	7	9	7
Diverse forbrytelser	84	58	18	8		8	24
Diverse forseelser	15	10		2		4	4
Henlagte saker							
Midlertidig avgj.							
Inndragning eller mortifikasjon							
Henvendelser							
Forelegg							
Sivile saker							
Annet om fagsaker							
Totalt	263	223	82	23	11	62	45

Figuren nedenfor viser utfallet av de realitetsbehandlede sakene i 2021.

2004 - 2021

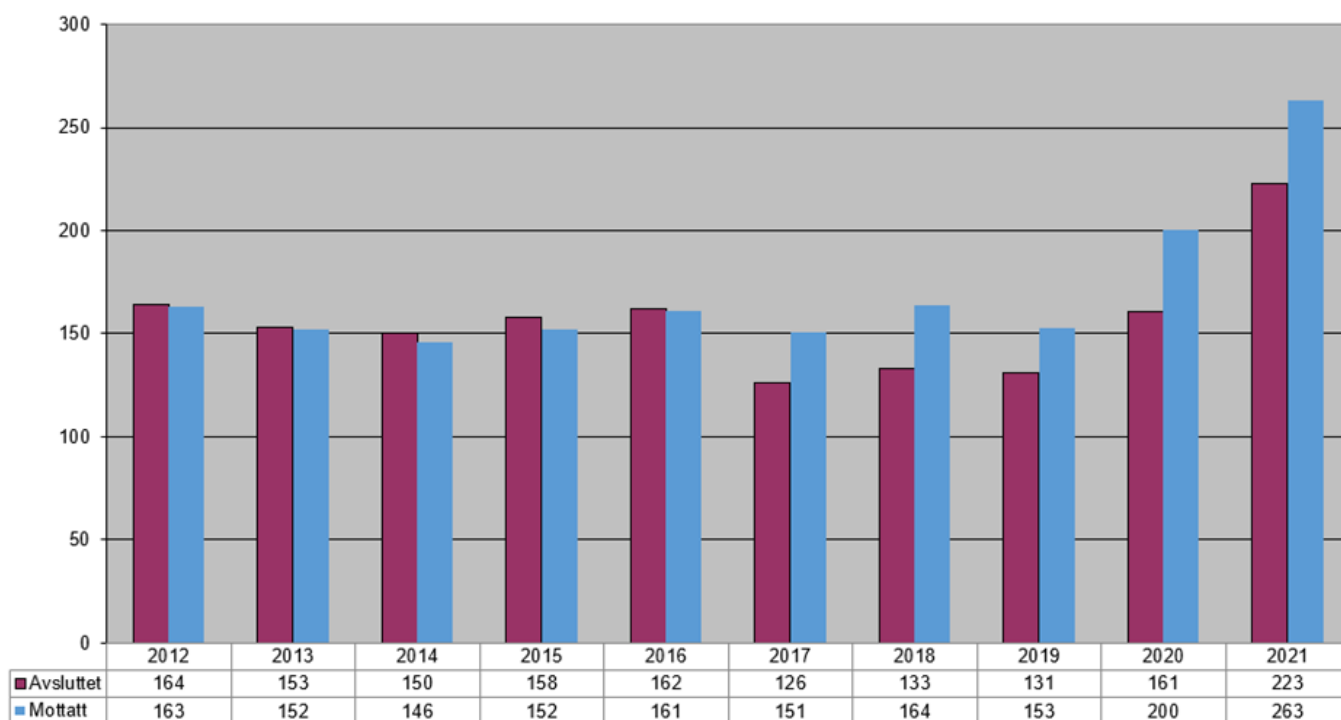
Siden oppstart av virksomheten 1. januar 2004 har kommisjonen til sammen mottatt 3065 begjæringer, og 2797 av sakene er avsluttet. Til sammen er 433 gjenåpnet og 497 er ikke tatt til følge. Kommisjonen eller leder/nestleder har forkastet 1177 av sakene fordi de åpenbart ikke kunne føre frem, mens resten, 417 saker, er avsluttet uten realitetsvurdering.

Tabell over de totale tall for kommisjonens 18 første år:

	Mottatt	Avsluttet	Gjenåpnet	Ikke til følge	Forkastet av kommisjonen	Forkastet av leder/ nestleder	Ikke realitetsvurdert
Generelt	83	80	4	1	3	14	58
Seksuallforbrytelser	530	490	42	90	61	268	29
Vold, trusler	869	798	105	163	82	376	72
Narkotika	279	260	40	63	28	113	16
Vinning	581	542	167	100	54	167	54
Diverse forbrytelser	391	308	46	45	30	110	77
Diverse forseelser	242	229	29	35	14	126	25
Henlagte saker	13	13					13
Midlertidige avgjørelser	1	1					1
Inndragning eller mortifikasjon	1	1				1	
Henvendelser	31	31			1		30
Forelegg	6	6				1	5
Sivile saker	31	31				1	30
Annet om fagsaker	7	7					7
Totalt	3065	2797	433	497	273	1177	417

2012 - 2021

Antall mottatte begjæringer har i dette tidsrommet variert fra 146 (i 2014) til 263 (i 2021).

Oppnevning av forsvarer

Loven gir kommisjonen adgang til å oppnevne forsvarer for domfelte når særlige grunner foreligger. Det vurderes i hver enkelt sak om forsvarer skal oppnevnes. Oppnevningen blir ofte begrenset til et bestemt antall timer, for eksempel for å gi en nærmere begrunnelse for begjæringens rettslige og faktiske grunnlag. Kommisjonen oppnevner alltid forsvarer når det er grunn til å anta at domfelte kan være strafferettslig utilregnelig, jf. straffeprosessloven § 397 annet ledd jf. § 96 siste ledd.

I 2021 oppnevnte kommisjonen forsvarer for 45 domfelte mot 33 i 2020. Det ble oppnevnt forsvarer i ca. 17 % av sakene.

Oppnevning av bistandsadvokat – fornærmedes og etterlattes rettigheter

Kommisjonen har hjemmel til å oppnevne bistandsadvokat etter reglene i straffeprosessloven §§ 107a flg. Dette er særlig aktuelt ved avhør av fornærmede og vitner i saker om seksuelle overgrep og vold.

I 2021 oppnevnte kommisjonen 2 bistandsadvokater i 2 saker.

Oppnevning av sakkyndige

Kommisjonen har hjemmel i straffeprosessloven § 398 b annet ledd til å oppnevne sakkyndige etter reglene i kapittel 11. Kommisjonen har i løpet av sin virketid oppnevnt sakkyndige innen rettsmedisin, rettspsykiatri/rettspsykologi, rettsgenetikk, rettstoksikologi, økonomi, historie, foto- og filmteknikk, brannteknikk, bilsakkyndighet og tradisjonell kriminalteknikk.

I 2021 oppnevnte kommisjonen 18 sakkyndige i saker som gjaldt 10 domfelte. De sakkyndige hadde kompetanse innen rettspsykiatri, rettspsykologi, revisor og våpenteknikk.

Bruk av tolk / oversettelser

Kommisjonen har brukt tolk i 2 sak. Det ble tolket fra og til arabisk og persisk. Kommisjonen har brukt oversetter i 1 saker. Det har blitt oversatt fra/til engelsk.

Aktuelle avgjørelser fra kommisjonen i 2021

NAV-saker

Høsten 2019 ble det kjent at NAV over mange år hadde praktisert folketrygdlovens krav til opphold i Norge for mottakere av sykepenger, pleiepenger og arbeidsavklaringspenger i strid med trygdeforordningen og øvrig EØS-rett. Tilsynelatende har dette skjedd uten at forholdet mellom folketrygdloven og EØS-retten er blitt vurdert av påtalemyndigheten eller domstolene.

Felles for disse sakene har vært at domfelte har oppholdt seg i andre EØS-land samtidig som han eller hun mottok kontantytelser fra NAV. Dette ble ansett som ulovlig, hvilket antas å være en feiltolkning av EØS-reglene. De domfelte hadde verken meldt fra til NAV eller søkt om tillatelse til å reise ut fra Norge, og NAV hadde heller ikke fått informasjon om utenlandsoppholdene i meldekort som ble sendt inn. I retten ble de dømt for bedrageri mot NAV, og i flere saker ble de også dømt for falsk eller uriktig forklaring overfor NAV fordi de hadde sendt inn meldekort uten å opplyse om utenlandsoppholdet.

I 2020 tok kommisjonen til følge 18 begjæringer fra riksadvokaten om gjenåpning til gunst for den domfelte på dette grunnlaget.

I 2021 har kommisjonen gjenåpnet 46 såkalte NAV-saker. Det er i hovedsak riksadvokaten som har begjært gjenåpning til gunst for den domfelte, men i noen tilfeller er det den domfelte selv som har fremsatt begjæringen. Kommisjonen fant at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommene var riktige og at tungtveiende hensyn tilsa at spørsmålet om de domfeltes skyld ble prøvd på ny, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. Sakene inneholdt flere EØS-rettslige spørsmål som ikke hadde vært vurdert av retten og som gjorde det tvilsomt om de objektive vilkårene for bedrageri og falsk forklaring var oppfylt.

Flyktningkonvensjonssaker

Kommisjonen har i 2021 gjenåpnet 2 saker hvor asylsøkere, som kommer direkte til Norge, har blitt domfelt for ulovlig innreise, bruke av falske reisedokumenter og/eller falsk forklaring for norske myndigheter i forbindelse med innreise til landet. Dommene har blitt gjenåpnet under henvisning til forbudet mot å straffe flyktninger i Flyktningkonvensjonen artikkel 31 nr. 1. Gjenåpning er særlig aktuelt for domfellelser

hvor retten ikke har vurdert straffrihet etter Flyktningkonvensjonen. De folkerettslige spørsmålene hadde ikke blitt vurdert av retten, og kommisjonen fant at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. Tungtveiende hensyn tilsa at skyldspørsmålet skulle prøves på nytt av domstolene.

Utilregnelighetssaker mv.

Gjennom flere år har en stor andel av sakene som kommisjonen har gjenåpnet vært begrunnet med at det etter rettskraftig dom har vist seg at den domfelte var utilregnelig på handlingstiden slik at han ikke kunne idømmes straff (strl. 1902 § 44 og strl. 2005 § 20) eller at han var lettere psykisk utviklingshemmet slik at det skulle ha vært vurdert å idømme en mildere straffereaksjon (strl. 1902 § 56 c og strl. 2005 § 80).

Det typiske for disse sakene er at den domfelte er straffedømt tidligere, og at det først i forbindelse med en ny straffesak blir stilt spørsmål ved vedkommendes psykiske helsetilstand. På bakgrunn av dette oppnevnes det rettspsykiatrisk sakkyndige, og konklusjonene til de sakkyndige kan føre til at påtalemyndigheten henlegger saken, eller at den tiltalte frifinnes av retten eller gis straffereduksjon. Det vil da oppstå spørsmål om hvordan vedkommendes psykiske helsetilstand var på handlingstiden for de(n) tidligere dommen(e), og det kan være aktuelt å begjære gjenåpning av denne/disse. Dersom nye sakkyndige erklæringer konkluderer med at domfelte på handlingstiden for de tidligere dommene manglet skylddevne eller var i en tilstand som kunne gi straffereduksjon, vil dette være en ny omstendighet som kan gi grunnlag for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

I 2021 ble 31 av de 82 sakene/dommene som ble tatt til følge gjenåpnet på dette grunnlaget. De 31 sakene fordelte seg over 13 gjenåpningsbegjæringer, idet enkelte domfelte var blitt dømt flere ganger opp gjennom årene. Syv av disse begjæringene ble fremsatt av riksadvokaten, som begjærte gjenåpning til gunst for den domfelte.

I 2020 ble 11 av de 37 sakene/dommene som ble gjenåpnet, tatt til følge på dette grunnlaget. De 11 sakene fordelte seg på 3 gjenåpningsbegjæringer, idet to av disse var blitt dømt flere ganger. Hvis vi for 2020 ser bort fra NAV-sakene (18) og Flyktningkonvensjonssakene (4), var det 3 av 7 gjenåpningsbegjæringer som ble tatt til følge på grunnlag av nye sakkyndige erklæringer som gjaldt domfeltes psykiske helsetilstand på handlingstiden.

Det er følgelig fortsatt et høyt antall saker/dommer, sett i forhold til det samlede antall saker som blir gjenåpnet, som tas til følge fordi etterfølgende tvil om domfeltes psykiske helsetilstand på handlingstiden gir grunnlag for gjenåpning av skyldspørsmålet eller straffutmålingsspørsmålet.

Nedenfor gjengis kortversjoner av alle saker hvor kommisjonen har tatt begjæringen om gjenåpning til følge.

Kortversjoner av alle gjenåpnede saker ligger også på kommisjonens hjemmeside, www.gjenopptakelse.no.

Samtlige av kommisjonens avgjørelser, både de som er gjenåpnet og de som ikke er gjenåpnet, er publisert i fulltekst på Lovdata i anonymisert form.

27.01.2021 (2020/68) Ran, ført motorvogn uten gyldig førerkort mm. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet.) Begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2018 dømt i tingretten for ett tilfelle av ran, to tilfeller av å ha hatt med seg våpenetterligninger på offentlig sted og ett tilfelle av å ha ført motorvogn uten å inneha gyldig førerkort. Domfelte ble dømt til fengsel i 6 måneder, samt til å tåle inndragning av våpenetterligningene og til å betale sakskostnader med kr. 8 000.

I anledning en senere straffesak mot domfelte, ble det våren/sommeren 2019 gjennomført en rettspsykiatrisk undersøkelse av ham. Det ble der konkludert med at domfelte var psykotisk. På denne bakgrunn besluttet statsadvokaten å innhente en tilleggserklæring som omfattet handlingstidspunktet for nærværende sak. De sakkyndige konkluderte med at domfelte hadde vært psykotisk også på handlingstiden for de forholdene han ble dømt for i dommen som er begjært gjenåpnet

Kommisjonen fant at den sakkyndige tilleggserklæringen var en ny omstendighet som var egnet til å føre til frifinnelse, jf. § straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

28.01.2021 (2020/57) Dokumentfalsk. Falsk forklaring - § 392 annet ledd (særlige forhold). Flyktningkonvensjonen

En mann fra Eritrea ble i 2010 dømt i tingretten til fengsel i 45 dager for brudd på straffeloven (1902) § 166 første ledd (falsk forklaring for offentlig myndighet). Han hadde fremvist et norsk utlendingspass til grensekontrollør og legitimert seg med det i forbindelse med innreisekontroll. Passet var ikke hans. Han erkjente samme dag som han ble pågrepet og avhørt, at passet var kjøpt i Hellas. Han fortalte samtidig sitt ekte navn og at han kom til Norge for å søke asyl.

Domfelte begjærte gjenåpning under henvisning til forbudet mot å straffe flyktninger i flyktningkonvensjonens artikkel 31 nr. 1, samt Høyesteretts avgjørelse inntatt i Rt. 2014 side 645. Straffrihet etter flyktningkonvensjonen var ikke blitt vurdert av tingretten.

Etter kommisjonens vurdering syntes det som at konvensjonens vilkår «... present themselves without delay», slik dette er nærmere redegjort for i Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2014 side 645, burde vurderes av retten for å avklare om domfelte var vernet av straffrihetsregelen etter flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1. Domfeltes erkjennelse om bruk av falske dokumenter/ falsk identitet og opplysninger om at han kom til Norge for å søke asyl, var så sammenflettet og tidsnære hverandre at kommisjonen mente at det måtte være opp til domstolen å vurdere spørsmålet om hvorvidt vilkåret «without delay» var oppfylt.

Heller ikke de andre vilkårene i flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1 var vurdert. På denne bakgrunn anså kommisjonen at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. Folkerettslige spørsmål hadde ikke vært vurdert. Disse burde avklares og få sin endelige løsning i domstolen. Tungtveiende hensyn tilsa at skyldspørsmålet ble prøvd på nytt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

**11.02.2021 (2020/112) Frihetsberøvelse, kroppskrenkelse mv.
- § 391 nr. 3 (nye bevis og omstendigheter, tilregnelighet)**

En mann ble i 2017 dømt i tingretten til tvungent psykisk helsevern for blant annet frihetsberøvelse og kroppskrenkelse. Han begjærte gjenåpning av tingrettens dom, og anførte at han ikke var strafferettslig utilregnelig og heller ikke psykotisk på tidspunktet for de påklagede handlinger. Det ble herunder vist til en etterfølgende dom fra 2019, og også etterfølgende uttalelser fra behandlende helsepersonell. Påtalemyndigheten anførte at vilkårene for gjenåpning ikke var oppfylt.

Kommisjonen fant at det fremlagte materialet innbar at det forelå nye omstendigheter eller bevis i saken. Kommisjonen fant også, etter en konkret vurdering, at det forelå en rimelig mulighet for at domfelte i lys av de nye omstendighetene og bevis, ville ha blitt idømt en tidsbegrenset fengselsstraff, og at det i dette tilfellet ville anses som en vesentlig mildere rettsfølge enn tvungent psykisk helsevern. Siden tingrettens dom fra 2019 gikk ut på å videreføre det tvungne psykiske helsevernet som han ble idømt ved dommen fra 2017, ble også tingrettsdommen fra 2019 gjenåpnet. Kommisjonen fant at vilkårene for gjenåpning av de to dommene var oppfylt etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæring om gjenåpning til følge.

18.02.2021 (2020/82) Drap og voldtekt - § 391 nr. 3 (nye sakkyndige erklæringer, DNA). Dissens. Baneheiasaken

En mann ble i 2002 dømt i lagmannsretten til forvaring i 21 år med minstetid på 10 år for voldtekt og drap. Tre tidligere begjæring om gjenåpning var ikke blitt tatt til følge av kommisjonen, og en begjæring var blitt forkastet av kommisjonens leder.

Domfelte har på nytt begjært gjenåpning, og anfører blant annet at det foreligger nye bevis i saken etter straffeprosessloven § 391 nr. 3, og da særlig knyttet til DNA-beviset og mobilbeviset. Det anføres videre at den medtiltalte forklarte seg uriktig om domfeltes deltakelse i ugjerningene, og det er fremlagt rapporter som underbygger svakheter i politiavhørene av ham. Det ble også anført at det var begått straffbare forhold i anledning saken, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 1 og at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd.

Et flertall i kommisjonen på tre medlemmer er i korthet av den oppfatning at det etter domfellelsen i 2002 er fremlagt nye sakkyndige erklæringer og rapporter som svekker DNA-beviset, og at dette får betydning for vektingen av de øvrige bevisene som talte for at domfelte var skyldig da saken ble behandlet i lagmannsretten. Etter flertallets vurdering er det samlet sett en rimelig mulighet for at han ville ha blitt frifunnet,

dersom lagmannsretten hadde vært kjent med de nye bevisene som nå foreligger, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Et mindretall på to medlemmer mener at vilkårene for gjenåpning ikke er oppfylt. Selv om de nye sakkyndige rapportene om DNA-beviset mv. hadde vært kjent for retten i 2002, er det likevel ingen rimelig mulighet for at disse – vurdert sammen med de øvrige bevisene som ble presentert for retten - ville ha endret bevisbildet på en slik måte at det ville ha ført til frifinnelse av domfelte. Mindretallet kom til at vilkårene for gjenåpning ikke var oppfylt.

Kommisjonen besluttet at begjæringen skulle tas til følge.

Avgjørelsen er avsagt under dissens (3-2).

10.03.2021 (2020/261) Dokumentfalsk - § 392 annet ledd (særlige forhold). Flyktningkonvensjonen

En mann fra Somalia ble i 2013 dømt i tingretten for brudd på straffeloven (1902) § 182 første ledd annet straffalternativ (dokumentfalsk). Han hadde fremvist et falsk italiensk pass til grensekontrollør og legitimert seg med det i forbindelse med innreisekontroll. Passet var ikke hans. Han erkjente samme dag som han ble pågrepet at passet var falsk, og at det var kjøpt i Italia. Samme dag opplyste han også at han kom til Norge for å søke asyl. Straffen ble satt til fengsel i 45 dager.

Domfelte begjærte gjenåpning under henvisning til forbudet mot å straffe flyktninger i flyktningkonvensjonens artikkel 31 nr. 1, samt avgjørelse inntatt i Rt. 2014 side 645, etterfølgende rettspraksis og rundskriv fra Riksadvokaten. Straffrihet etter flyktningkonvensjonen var ikke blitt vurdert av tingretten.

Etter kommisjonens vurdering syntes det som at konvensjonens vilkår «... present themselves without delay», slik dette er nærmere redegjort for i Rt. 2014 side 645, burde vurderes av retten for å avklare om domfelte var vernet av straffrihetsregelen etter flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1. Domfeltes erkjennelse om bruk av falske dokumenter og opplysninger om at han kom til Norge for å søke asyl, var så sammenflettet og tidsnære hverandre at kommisjonen mente at det måtte være opp til domstolen å vurdere spørsmålet om hvorvidt vilkåret «without delay» var oppfylt.

Heller ikke de andre vilkårene i flyktningkonvensjonen art. 31 nr. 1 var vurdert. På denne bakgrunn anså kommisjonen at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommen var riktig, jf. straffeprosessloven § 392 annet ledd. Folkerettslige spørsmål hadde ikke vært vurdert. Disse burde avklares og få sin endelige løsning i domstolen. Tungtveiende hensyn tilsa at skyldspørsmålet ble prøvd på nytt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

10.03.2021 (2020/75, 2020/77, 2020/272, 2020/274, 2020/275) Vold og vinning m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring - tilregnelighet)

En mann ble i perioden 2014 – 2020 domfelt fem ganger for volds- og vinningslovbrudd, ordensforstyrrelser, brudd på vegtrafikkloven, legemiddeloven, politiloven og straffegjennomføringsloven. Handlingstidspunktene strakk seg fra september 2012 til juni 2018.

Han begjærte gjenåpning og viste til at han var utilregnelig på handlingstidspunktene. Kommisjonen fikk foretatt en rettspsykiatrisk undersøkelse av domfelte, der det fremkom at han var psykotisk med debut i 2012.

Kommisjonen fant at den sakkyndige erklæringen var et nytt bevis av betydning for vurderingen av domfeltes subjektive skyld på handlingstidspunktet som var egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeloven (1902) § 44 og straffeloven (2005) § 20 b, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæring om gjenåpning til følge.

11.03.2021 (2020/24) Utuktig omgang med barn under 14 år - § 391 nr. 3 (nytt bevis – ny sakkyndig erklæring)

En mann ble i 1990 dømt i lagmannsretten til en straff av fengsel 1 år og 2 måneder for brudd på straffeloven (1902) § 195, 1. ledd, 1. straffalternativ (utuktig omgang med et barn under 14 år). Hans anke til Høyesterett over saksbehandlingen og straffutmålingen ble nektet fremmet.

Domfelte begjærte gjenåpning etter å ha innhentet en ny sakkyndig erklæring basert på dagens viten om tolkningen av anogenitale funn hos barn. Den sakkyndige erklæringen konkluderte med at funnene dels var uspesifikke funn, som kunne ha mange årsaker, dels var funn beheftet med stor usikkerhet. Kommisjonen la til grunn at de funnene som ble beskrevet i den sakkyndige erklæringen, verken bekreftet eller avkreftet at det var begått overgrep.

Kommisjonen fant at dette var et nytt bevis, som sammenholdt med de øvrige bevis og omstendigheter som forelå for den dømmende rett, syntes egnet til å føre til frifinnelse eller til en vesentlig mildere rettsfølge, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen la også vekt på at det hadde vært manglende kontradiksjon i saken.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

25.03.2021 (2020/95) Trusler - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet)

En mann ble i 2016 dømt i lagmannsretten for, ved trusler eller andre ulovlige midler, å ha søkt å hindre Kongen og statsministeren i sin virksomhet, m.m. Straffen ble satt til fengsel i 1 år og 3 måneder, hvorav 10 måneder ble gjort betinget.

To rettsoppnevnte sakkyndige hadde forut for domfellelsen utredet domfelte, og konkludert negativt både mht. psykose og andre diagnoser mv. av betydning for skyld- eller straffespørsmålet. Retten la dette til grunn.

Domfelte begjærte gjenåpning og viste til at han skulle ha vært frifunnet fordi han var psykotisk på handlingstiden (2012-2015). Han fremla epikrise fra behandler. Kommisjonen innhentet domfeltes journal og fikk foretatt ny rettspsykiatrisk vurdering av nye sakkyndige. Også de nye sakkyndige konkluderte negativt både mht. psykose og andre diagnoser, men uttrykte tvil rundt forhold av betydning for straffutmålingen som omhandlet i straffeloven (2005) § 80 f og g.

Kommisjonen fant enstemmig at tvilen var av en slik karakter at vilkårene for gjenåpning av straffutmålingen var til stede, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Avgjørelsen av skyldspørsmålet ble under dissens ikke gjenåpnet. Et kommisjonsmedlem mente at det forelå en reell mulighet for at tiltalte var psykotisk på handlingstiden, jf. straffeloven (2005) § 20 første ledd b.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge, for så vidt gjaldt straffutmålingen.

05.05.2021 (2021/40 m. fl.) Vold og vinning m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet). Begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i perioden 1992 - 2016 domfelt elleve ganger for volds- og vinningskriminalitet, trusler, ordensforstyrrelser, og brudd på vegtrafikkloven og legemiddeloven. Handlingstidspunktene strakk seg fra mars 1991 til november 2015.

I forbindelse med en ytterligere straffesak mot domfelte i 2016, ble han funnet å være utilregnelig på gjerningstidspunktet for handlinger begått sommeren 2016. Retten oppnevnte derfor rettspsykiatriske sakkyndige til å vurdere hvorvidt domfelte hadde vært psykotisk også på tidspunktet for tidligere straffbare handlinger. De sakkyndige konkluderte med at domfelte hadde vært psykotisk store deler av perioden 1991-2016.

På bakgrunn av den sakkyndige erklæringen begjærte riksadvokaten gjenåpning av domfeltes elleve dommer fra denne perioden.

Kommisjonen fant at den sakkyndige rapporten, som konkluderte med at domfelte ikke hadde vært strafferettslig tilregnelig på handlingstiden jf. straffeloven (1902) § 44, var et nytt bevis eller en ny omstendighet som var egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæring om gjenåpning til følge.

06.05.2021 (2021/76) Brudd på kontaktforbud m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet). Begjæring fra påtalemyndigheten

En kvinne ble i 2018 dømt i tingretten for brudd på kontaktforbud, seksuelt krenkende adferd uten samtykke og hensynsløs adferd. Hun ble dømt til fengsel i 60 dager, hvorav 20 dager ble gjort betinget. Hun ble også ilagt kontaktforbud mot fornærmede og dømt til å betale sakskostnader.

I forbindelse med etterforskningen av en senere straffesak mot kvinnen, ble det gjennomført en rettspsykiatrisk undersøkelse av henne. De sakkyndige konkluderte med at hun antakelig var psykotisk på gjerningstidspunktet for de nye straffbare forholdene. På bakgrunn av dette ble de samme sakkyndige oppnevnt til å vurdere hennes tilregnelighet på handlingstidspunktet for forholdene pådømt i dommen fra 2018. De sakkyndige konkluderte med at domfelte antakelig var psykotisk også på dette tidspunktet. På grunnlag av dette begjærte påtalemyndighet gjenåpning av dommen fra 2018 til gunst for domfelte. Domfelte stilte seg bak påtalemyndighetenes begjæring.

Kommisjonen fant at den sakkyndige erklæringen var en ny omstendighet som var egnet til å føre til frifinnelse, og at vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

16.06.2021 (2021/69 og 2021/146) Narkotika, vold - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet). Begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2014 dømt i tingretten for besittelse og bruk av narkotika, og straffen ble satt til en bot på 3 600 kroner. Fra tidligere hadde han en dom fra herredsretten i 1996, hvor han var dømt til 28 dager betinget fengsel og bot for legemsfornærmelse med skadefølge.

I forbindelse med en senere straffesak mot domfelte, ble det i 2019 gjennomført en rettspsykiatrisk undersøkelse av ham. De sakkyndige konkluderte med at domfelte var psykotisk på tidspunktet for den straffbare handlingen. De sakkyndige var også bedt om å uttale seg om tidspunktet for inntreden av psykose hos domfelte.

På bakgrunn av uttalelser i den sakkyndige erklæringen om inntreden av psykose, begjærte riksadvokaten gjenåpning av dommene fra henholdsvis 1996 og 2014.

Kommisjonen fant, under henvisning til uttalelser i sakkyndigerklæringen, at erklæringen var å anses som en ny omstendighet som syntes egnet til å føre til frifinnelse eller mildere straff, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

17.06.2021 (2020/159) Trusler og vold m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring tilregnelighet)

En mann ble i 2014 dømt i tingretten for flere tilfeller av ulovlig oppbevaring av narkotika, trusler og vold mot offentlig tjenestemenn, trusler om straffbare handlinger, hærverk og hensynsløs adferd. Straffen ble satt til fengsel i 2 år og 4 måneder.

Domfelte hadde i årene etter pådømmelsen vært underlagt behandling og fått diagnosen paranoid psykose. Hans forsvarer begjærte derfor dommen fra 2014 gjenåpnet. Senere, men før saken var avgjort hos kommisjonen og i forbindelse med angivelig ytterligere straffbare forhold begått i 2018, ble domfelte underlagt en fullstendig judisiell observasjon. Han ble her funnet å være utilregnelig på gjerningstidspunktet i 2018 samt på undersøkelsestidspunktet i 2020. Forholdene ble derfor ikke pådømt.

Kommisjonen oppnevnte de samme sakkyndige for å vurdere hvorvidt domfelte hadde vært psykotisk også på tidspunktet for tidligere straffbare handlinger. De sakkyndige kom ikke til enighet, og avga derfor hver sin konklusjon. Den ene sakkyndige mente at domfeltes senere fastsatte diagnose debuterte allerede i 2014, og at domfelte derfor må ha vært utilregnelig også på dette tidspunktet. Den andre sakkyndige var av den oppfatning at domfelte i 2014 var tilregnelig, og at funksjonssvikten ikke var like altomfattende som hun kom til at den var i 2018 og 2020.

Kommisjonen fant at de sakkyndige rapportene, samt domfeltes sykdomsbilde i tiden etter de pådømte handlinger, måtte anses som nye bevis og omstendigheter som var egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæring om gjenåpning til følge.

24.06.2021 (2020/25) Grov hvitvasking - § 391 nr. 3 (nye bevis og omstendigheter)

En mann ble i 2018 dømt i lagmannsretten til fengsel i 1 år for grov hvitvasking. Han anførte overfor kommisjonen at omstendigheter av betydning for skyldspørsmålet ikke kom frem under rettens behandling av saken og at saken ville ha fått et annet utfall dersom retten hadde vært kjent med omstendighetene.

Opplysninger kommisjonen innhentet i forbindelse med sin utredning av saken støttet domfeltes anførsel. Påtalemyndigheten innstilte på at begjæringen skulle tas til følge

Etter kommisjonens vurdering var det etter domfellelsen opplyst om omstendigheter som ikke var kjent for lagmannsretten og som syntes egnet til å føre til frifinnelse eller en vesentlig mildere straff, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen til følge.

25.08.2021 (2021/148 og 2021/209) Vold - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet). Begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble ved to dommer i 2019 dømt i tingretten til fengsel for voldslovbrudd.

Han ble i forbindelse med etterforskning av en annen sak undergitt rettspsykiatrisk vurdering. Konklusjonen var at han var psykotisk på handlingstidspunktene for forholdene som ble pådømt i 2019.

Riksadvokaten begjærte sakene gjenåpnet til gunst for domfelte, og viste til at det var tvil om domfelte var strafferettslig tilregnelig på handlingstidspunktene.

Under henvisning til straffeloven § 20 b), hvorefter lovbryteren ikke anses tilregnelig når han på handlingstidspunktet er psykotisk, fant kommisjonen at det forelå nye bevis eller omstendigheter som var egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3. Kommisjonen viste til at mye tydet på at domfelte var psykotisk på handlingstidspunktene. Det var uklart om psykosen var rusutløst. Tvilen som var kommet fram knyttet til domfeltes tilregnelighet var likevel tilstrekkelig til at det var en rimelig mulighet for frifinnelse.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

25.08.2021 Grovt bedrageri og falsk forklaring - § 392, første og andre ledd. Lovanvendelse. EØS-rett, trygdeforordningen. Begjæring fra påtalemyndigheten. (NAV-saker)

Gjenopptakelseskommissjonen behandlet 36 begjæringer om gjenåpning i det såkalte NAV-komplekset på møtet i august 2021. Samtlige dommer ble gjenåpnet. Blant de domfelte var det 13 kvinner og 23 menn.

Felles for disse sakene var at de domfelte hadde oppholdt seg i andre EØS-land samtidig som de hadde mottatt arbeidsavklaringspenger eller sykepenger fra NAV. De domfelte hadde verken fått tillatelse til utenlandsoppholdene gjennom søknad til NAV eller meldt fra i meldekortene om at de oppholdt seg i utlandet. På dette grunnlaget ble de dømt i tingretten, enten ved hovedforhandling eller tilståelsesdom, for bedrageri og/eller databedrageri mot NAV. I flere av sakene ble de domfelte også dømt for falsk/uriktig forklaring overfor NAV. Enkelte domfelte hadde i tillegg hatt utenlandsopphold utenfor EØS-området. Straffutmålingen varierte mellom bøter, samfunnsstraff, betinget og ubetinget fengsel. Noen ble også dømt til å betale erstatning til NAV. Noen dommer ble anket, men alle ble nektet fremmet av lagmannsretten.

Påtalemyndigheten, og enkelte av de domfelte, begjærte gjenåpning av sakene til gunst for de domfelte. Påtalemyndigheten anførte at lovanvendelsen i dommene var uriktig. Kravet om opphold i Norge for å motta arbeidsavklaringspenger og sykepenger ble ansett å stride mot EØS-regelverket. Påtalemyndigheten vurderte det slik at de domfelte ikke kunne anses å ha mottatt en uberettiget vinning da de mottok ytelser under opphold i EØS-området. De objektive straffbarhetsvilkårene for bedrageri var derfor ikke oppfylt.

Kommisjonen viste i sine avgjørelser til storkammeravgjørelsen HR-2021-1453-S, der Høyesterett tok stilling til forholdet mellom folketrygdloven § 11-3 og EØS-regelverket. Høyesterett fant, etter å ha innhentet en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen, at oppholdskravet i folketrygdloven § 11-3 var i strid med EØS-retten. Etter at trygdeforordning nr. 883/2004 ble en del av EØS-avtalen 1. juni 2012, ble kravet om opphold i Norge funnet å være i strid med artiklene 7 og 21 i denne forordningen. Oppholdskravet i folketrygdloven § 11-3 ble for perioden før 1. juni 2012 funnet å være i strid med EØS-avtalen artikkel 36.

Kommisjonen fant på bakgrunn av dette at de avsagte tingrettsdommene hvilte på en uriktig lovforståelse og at de objektive straffbarhetsvilkårene for bedrageri ikke var oppfylt. Domfellelsene for bedrageri ble gjenåpnet i sin helhet, også der deler av utenlandsoppholdet hadde funnet sted utenfor EØS. Kommisjonen mente at dersom oppholdene utenfor EØS-området hadde blitt pådømt alene, ville det i noen av sakene vært grunnlag for å anvende en mildere straffregel eller idømme en vesentlig lavere straff. I saker der domfelte var dømt for databedrageri og hadde opphold utenfor EØS-området sluttet kommisjonen seg til riksadvokatens anførsel om at det er usikkert om det var riktig å anvende bestemmelsen om databedrageri alene, gitt formuleringen i NAVs meldekort.

Videre vurderte kommisjonen at det var så tett tilknytning mellom tiltalene for bedrageri og tiltalene for falsk forklaring, at også domfellelsene for falsk forklaring måtte gjenåpnes der de domfelte var dømt for dette. Kommisjonen bemerket også at spørsmålsformuleringen i NAVs meldekort gjorde det tvilsomt om det var tilstrekkelig grunnlag til å domfelle for falsk forklaring.

Kommisjonen fant at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommene var riktige og at tungtveiende hensyn tilsa at spørsmålet om de domfeltes skyld ble prøvd på ny, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd. Sakene inneholdt flere EØS-rettslige spørsmål som ikke hadde vært vurdert. Vilåårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 annet ledd var derfor oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjåringene om gjenåpning til fólge.

26.08.2021 (2020/106) Medvirkning til ran - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklåring, lettere psykisk utviklingshemmet)

En mann ble i 2017 dømt i tingretten for medvirkning til ran. Det var én meddomfelt i saken. Straffen ble satt til 209 timers samfunnsstraff med en gjennomfåringstid på 1 år, subsidiært 7 måneders fengsel. Han ble også dømt til å betale oppreisningserstatning på kr 30 000 til fornærmede i solidaransvar med meddomfelte.

Domfelte begjærte gjenåpning og anførte at han skulle ha vært vurdert som lettere psykisk utviklingshemmet. Dette var underbygget med opplysninger som fremkom i senere dom, en foreløpig rettspsykiatrisk undersøkelse og epikrise. Han anførte at det fremlagte var egnet til gjenåpning av skyldspårsrålet, og under enhver omstendighet gjenåpning av straffutmålingen. Kommisjonen oppnevnte sakkyndige som avga en rettspsykiatrisk erklåring hvor det ble konkludert med at domfelte ble ansett å være psykisk utviklingshemmet i lettere grad, dog med en viss usikkerhet. Kommisjonen kom til at det forelå nye bevis eller omstendigheter i saken. Til skyldspårsrålet bemerket kommisjonen at den ikke fant at det nye materialet ga grunnlag for en annen vurdering av straffbarhetsvilkårene, verken de subjektive eller de objektive, som kunne lede til gjenåpning. Kommisjonen fant at de nye omstendighetene innebar en rimelig mulighet for idømmelse av en vesentlig mildere straff, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjåringen om gjenåpning til fólge for så vidt gjaldt straffutmålingen.

21.10.2021 (2020/104, 2020/105 og 2020/118) Voldtekt vold, trusler m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklåring, tilregnelighet)

En mann ble i 2011 dømt i tingretten til forvaring i 6 år med en minstetid på 4 år for voldtekt, vold, trusler og tyveri m.m. I 2014 ble han på nytt dømt i tingretten for vold og trusler m.m. Fastsettelse av straffen utsto med en prøvetid på 3 år. I 2016 ble han dømt til fortsatt forvaring i 5 år, som en forlengelse av tidsrammen i tingrettens dom i 2011.

Han begjærte gjenåpning og viste til at rettspsykiatrisk sakkyndige hadde konkludert i 2019 med at han var schizofren og psykotisk både da og mange år tilbake i tid, muligens lenger tilbake enn 2014. Kommisjonen oppnevnte de samme sakkyndige for å vurdere domfeltes psykiske tilstand på handlingstiden for de pådømte forhold, som var i perioden 2009-2014. De konkluderte med at domfelte var antatt å være psykotisk også i denne perioden.

Kommisjonen fant at den sakkyndige erklæringen reiste tvil om domfeltes skyldevne på handlingstiden. Erklæringen var en ny omstendighet som var egnet til å føre til frifinnelse etter straffeprosessloven § 391 nr. 3.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

08.12.2021 (2021/176 m.fl.) Narkotika, trusler, vegtrafikkloven m.m. - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet). Begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i perioden 2004-2020 domfelt åtte ganger for tilfeller av trusler, vinningskriminalitet, brudd på vegtrafikkloven, smugling m.m. I forbindelse med en ytterligere straffesak mot domfelte i 2020, ble han funnet å være utilregnelig på gjerningstidspunktet for handlinger begått i perioden januar til oktober 2019, samt i mars og juli 2020. På bakgrunn av den sakkyndige erklæringen begjærte Riksadvokaten gjenåpning av domfeltes dom fra mars 2020. Domfeltes forsvarer begjærte i sitt tilsvarende gjenåpnet samtlige forhold tilbake til 2004.

Kommisjonen fant at vilkårene for gjenåpning av dommen fra mars 2020 var oppfylt, jf. straffeprosessloven § 391 nr. 3, da den sakkyndige erklæringen måtte anses som nytt bevis eller omstendigheter som ville vært egnet til å føre til frifinnelse, jf. straffeloven (2005) § 20.

Kommisjonen fant derimot ikke at det forelå tilstrekkelig holdepunkter for at domfelte også var utilregnelig på tidspunktene for de pådømte forhold i dommene fra 2004-2013. Kommisjonen fant heller ikke at det var sannsynlig at en oppnevning av nye sakkyndige for uttalelser knyttet til den aktuelle perioden ville kunne tilføre saken noe nytt.

Begjæring om gjenåpning av sak 2021/176 ble enstemmig tatt til følge. De øvrige begjæringene ble ikke tatt til følge.

08.12.2021 (2021/245) Skadeverk, trusler med mer - § 391 nr. 3 (ny sakkyndig erklæring, tilregnelighet). Begjæring fra påtalemyndigheten

En mann ble i 2020 dømt i tingretten for blant annet skadeverk, trusler mot offentlig tjenestemann, simpelt tyveri og for å ha unnlatt å vise aktsomhet ved gjennomføring av aktivitet som kan føre til brann. Straffen ble satt til fengsel i 5 måneder. Domfelte ble også dømt til å betale erstatning.

I forbindelse med etterforskning av en senere straffesak mot domfelte, ble det gjennomført en rettspsykiatrisk undersøkelse av ham. De sakkyndige konkluderte med at domfelte fylte kriteriene for diagnosen paranoid schizofreni og med at han hadde hatt sviktende virkelighetsforståelse og signifikant redusert funksjonsnivå. På grunnlag av dette begjærte påtalemyndigheten gjenåpning av dommen fra 2020 til gunst for domfelte. Domfelte sluttet seg til påtalemyndighetens begjæring.

Kommisjonen fant at den rettspsykiatriske erklæringen kastet lys over hvorvidt domfelte var tilregnelig på tidspunktet for gjerningene omhandlet i dommen, selv om erklæringen ikke direkte gjaldt disse tidspunktene. Kommisjonen fant at den sakkyndige erklæringen var en ny omstendighet, som var egnet til å føre til

frifinnelse, og at vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 391 nr. 3 var oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringen om gjenåpning til følge.

**08.12.2021 Bedrageri og falsk forklaring) - § 392, første og andre ledd.
Lovanvendelse. EØS-rett. Trygdeforordningen. Begjæring fra
påtalemyndigheten. (NAV-saker)**

Gjenopptakelseskommisjonen behandlet på møtet i desember ni begjæringer om gjenåpning i det såkalte NAV-komplekset. I tillegg var en sak blitt behandlet på møtet i oktober. Samtlige dommer ble gjenåpnet.

Felles for disse sakene var at de domfelte hadde oppholdt seg i andre EØS-land samtidig som de hadde mottatt ytelser som klassifiseres som ytelser under sykdom fra NAV. De domfelte hadde verken fått tillatelse til utenlandsoppholdene gjennom søknad til NAV eller meldt fra i meldekortene om at de oppholdt seg i utlandet. På dette grunnlaget ble de dømt i tingretten, enten ved hovedforhandling eller tilståelsesdom, for bedrageri og/eller databedrageri mot NAV. I flere av sakene ble de domfelte også dømt for falsk/uriktig forklaring overfor NAV. Enkelte domfelte hadde også hatt utenlandsopphold utenfor EØS-området og/eller arbeidet mer enn tillatt. Straffen varierte fra sak til sak, og besto av en kombinasjon av bot, betinget og ubetinget fengsel. Noen ble også dømt til å betale erstatning til NAV. En domfelt ble dømt til inndragning av beløpet som knyttet seg til trygdebedrageriet.

Kommisjonen mottok begjæringen om gjenåpning fra domfelte i to av sakene. Påtalemyndigheten sluttet seg til én av disse begjæringene, og begjærte i tillegg gjenåpning av syv andre dommer. Det ble anført at lovanvendelsen i dommene var uriktig, siden kravet om opphold i Norge for å motta ytelser under sykdom stred mot EØS-regelverket.

Kommisjonen viste i sine avgjørelser til storkammeravgjørelsen HR-2021-1453-S. Høyesterett tok i dommen stilling til hvorvidt vilkåret om opphold i Norge for å ha rett til arbeidsavklaringspenger er i overensstemmelse med EØS-regelverket. Høyesterett fant i tråd med rådgivende uttalelse E-8/20 fra EFTA-domstolen at kravet om opphold i Norge var i strid med EØS-retten. Oppholdskravet ble for perioden før 1. juni 2012 funnet å være i strid med EØS-avtalen artikkel 36 og for perioden etter 1. juni 2012 funnet å være i strid med forordning (EU) nr. 883/2004 artikkel 7 og 21.

Høyesteretts dom gjaldt oppholdskravet for mottakere av arbeidsavklaringspenger i folketrygdloven § 11-3. Flere av sakene kommisjonen tok stilling til gjaldt andre ytelser under sykdom, som rehabiliteringspenger og attføringspenger. Kommisjonen la til grunn at oppholdskravet også for disse ytelsene var i strid med EØS-retten.

Ved motstrid har EØS-rettslige regler forrang foran folketrygdlovens regler. Siden oppholdskravet var i strid med EØS-retten kunne ikke manglende overholdelse av det danne grunnlag for avslag på eller stans i utbetalingen av ytelser. De domfeltes handlinger har derfor ikke voldt tap eller fare for tap for NAV eller gitt domfelte en «uberettiget vinning».

Kommisjonen fant på bakgrunn av dette at de avsaatte dommene hvilte på en uriktig lovforståelse og at de objektive straffbarhetsvilkårene for bedrageri ikke var oppfylt.

Domfellelsene for bedrageri ble gjenåpnet i sin helhet, også der deler av utenlandsoppholdet hadde funnet sted utenfor EØS.

Videre vurderte kommisjonen at det var så tett tilknytning mellom tiltalene for bedrageri og tiltalene for falsk forklaring, at også domfellelsene for falsk forklaring måtte gjenåpnes der de domfelte var dømt for dette.

Kommisjonen fant at det forelå særlige forhold som gjorde det tvilsomt om dommene var riktige og at tungtveiende hensyn tilsa at spørsmålet om de domfeltes skyld ble prøvd på ny, jf. straffeprosessloven § 392 andre ledd. Sakene inneholdt flere EØS-rettslige spørsmål som ikke hadde vært vurdert. Vilkårene for gjenåpning etter straffeprosessloven § 392 annet ledd var derfor oppfylt.

Kommisjonen besluttet enstemmig å ta begjæringene om gjenåpning til følge.

Kommisjonens virksomhet for øvrig

Kommisjonens digitaliseringsprosjekt

I tråd med føringer gitt i Digitaliseringsrundskrivet (H-7/17) fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet startet kommisjonen i 2018 arbeidet med å forberede et helhetlig digitaliseringsprosjekt. Oppstart og implementering for sekretariatet foregikk i oktober 2020. Fra august 2021 har også medlemmene i kommisjonen kunnet arbeide digitalt med sakene. Vi samarbeider tett med leverandør av saks- og arkivsystemet for å utvikle og forbedre systemet.

Et digitalt skjema for begjæring om gjenåpning vil bli lagt inn på kommisjonens hjemmeside. Løsningen etableres via Altinn, men har dessverre blitt svært forsinket.

Som en del av dette prosjektet ønsker kommisjonen også å knytte seg opp mot Justishub, den nye kommunikasjonskanalen mellom sentrale aktører i straffesakskjeden. Ved å bruke Justishub som kommunikasjonskanal håper kommisjonen å bidra til økt effektivitet både i egen virksomhet og hos andre aktører i straffesakskjeden. Kommisjonen benytter nasjonale fellesløsninger for digitale forsendelser. Politi og påtalemyndigheter ønsker ikke å motta forsendelser på nasjonale fellesløsninger. Dette gjør at utgående korrespondanse til politi og påtalemyndighet sendes på kryptert e-postlinje der kapasiteten er sterkt begrenset. Dette er tungvint og ineffektivt for kommisjonens saksbehandling.

Kontakt med andre myndigheter

Kommisjonens leder deltok i februar, juni og november på Justis- og beredskapsdepartementets etatslederkonferanser. I mars var det etatsstyringsmøte med den administrative ledelsen i departementets sivilavdeling.

Det årlige møtet med riksadvokaten fant sted i september.

De fleste møter og samlinger har også i 2021 vært digitale, og vi har deltatt på flere, som for eksempel konferanser i regi av JustisCERT og Digitaliseringskonferansen.

Internasjonal kontakt

I begynnelsen av august hadde vi et digitalt møte med kommisjonene i England/Wales/Nord-Irland (CCRC), Skottland (SCCRC), New Zealand (NZ CCRC).

Leder har også hatt kontakt med den engelske kommisjonen om en bok CCRC planlegger å utgi i forbindelse med 25 -års jubileet i 2022.

Lenker til kommisjonenes hjemmesider:

<https://ccrc.gov.uk/>

<https://www.sccrc.co.uk/>

<https://www.ccrcc.nz/>

Leder har bidratt med et kapittel om den norske gjenåpningsordningen til en bok i regi av Universitetet i Ottawa, Canada. Boken forventes utgitt i 2022.

Arbeid med leie av lokaler

Kommisjonens leiekontrakt utløper 28. februar 2022 og vi påbegynte derfor i 2020 arbeidet med å vurdere hvor vi skal være i årene som kommer. Vi engasjerte Statsbygg som konsulent i tråd med Instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor. Kommisjonen måtte ut på leiemarkedet og gi interesserte utleiere mulighet til å inngi tilbud. Det ble inngått forhandlinger med tre av disse i tillegg til kommisjonens nåværende utleier. Selv med god hjelp fra Statsbygg, måtte det avsettes mye tid til dette arbeidet i 2021. Resultatet ble at kommisjonen inngikk kontrakt om leie av kontorlokaler på Bryn, et valg vi tror vi kommer til å bli fornøyde med. Flytting vil skje medio mars 2022.

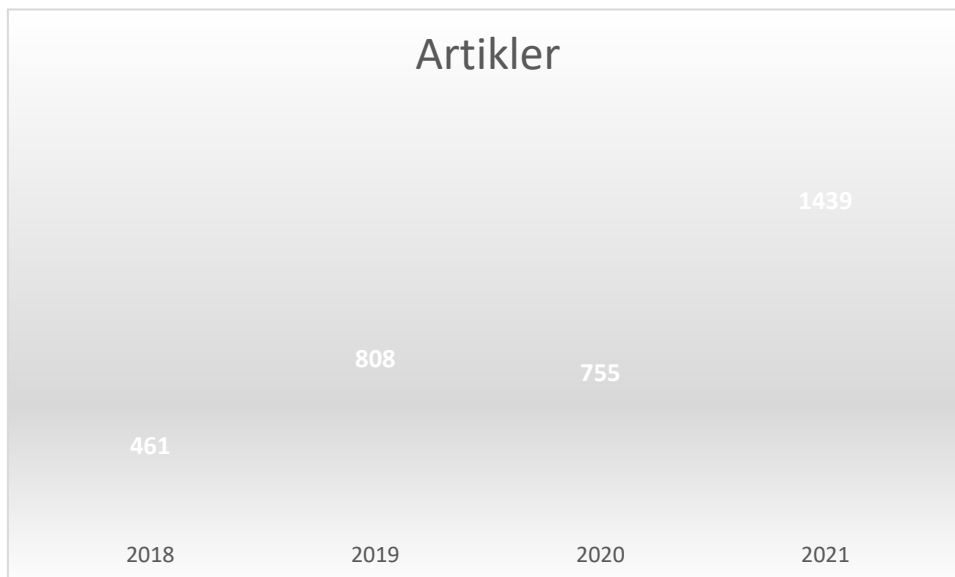
Informasjonsvirksomhet

Så vidt mulig imøtekommes forespørsler om foredrag o.l. om kommisjonens virksomhet. Flere arrangementer har blitt avlyst eller utsatt på grunn av korona, og informasjonsvirksomhet i 2021 har begrenset seg til to foredrag.

- I september hadde leder et innlegg på Riksadvokatens påtalemøte på Hamar.
- I november holdt leder to foredrag for to forskjellige avdelinger i Statens sivilrettsforvaltning.
- I november holdt leder et foredrag for Asker Rotaryklubb.

Mediekontakt

Vi har merket en klar økning av interesse for kommisjonens arbeid i flere medier de siste årene. Det er registrert 1439 artikler om Kommisjonen hos Retriever i 2021, mot 755 i 2020, 808 i 2019 og 461 i 2018. Vi forbinder dette særlig med «True Crime» serier, bøker eller artikler. Leder har blant annet blitt intervjuet en rekke ganger i radio, TV, aviser og forskjellige podkaster. Kommisjonen legger vekt på å være åpen og tilgjengelig for spørsmål og henvendelser fra journalister.

Kommisjonen har en medie- og informasjonsstrategi som er nedfelt i et særskilt dokument.

På kommisjonens hjemmeside www.gjenopptakelse.no finnes informasjon om Gjenopptakelseskommisjonen og regelverket, pressemeldinger, nedlastbart skjema for begjæring om gjenåpning, kommisjonens årsrapporter, anonymiserte kortversjoner av avgjørelser om gjenåpning med mer. I tillegg til bokmål, nynorsk og samisk er sentral informasjon tilgjengelig på tolv språk.

På hjemmesiden er det lagt inn en «presseknapp» der alle kommisjonens avgjørelser i fulltekst er tilgjengelig for mediene i tre måneder.

Alle realitetsavgjørelser fra kommisjonen blir publisert i Lovdata.

Kommisjonens Twitterkonto brukes til formidling av avgjørelser som er lagt ut på kommisjonens hjemmeside, pressemeldinger og informasjon om ledige stillinger i sekretariatet.

IV. Styring og kontroll i virksomheten

Intern styring

Etter § 14 i økonomireglementet skal Gjenopptakelseskommissjonen ha tilfredsstillende internkontroll slik at driften er formåls- og kostnadseffektiv, utføres i samsvar med gjeldende lover og regler og at rapporteringen er pålitelig og nøyaktig. God intern styring innebærer at eventuelle vesentlige avvik forebygges, avdekkes og korrigeres i nødvendig utstrekning. Gjenopptakelseskommissjonen har til vanlig en effektiv internkontroll, og det er i 2021 ikke avdekket vesentlige svakheter i denne. Risikovurdering ble sist foretatt 01.03.2021.

Internkontrollen er utført og dokumentert i det omfang som anses nødvendig ut fra virksomhetens art, aktiviteter, risikoforhold og størrelse.

Gjenopptakelseskommissjonen er ikke kjent med at det foreligger særlige utfordringer, og ingen konkrete svakheter er avdekket.

Særskilt om forebyggende sikkerhet

Gjenopptakelseskommissjonen har ingen objekter/infrastrukturer som er særlig viktige for å opprettholde grunnleggende nasjonale funksjoner, og som dermed har betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Gjenopptakelseskommissjonen har en risiko- og sårbarhetsanalyse som gjennomgås og oppdateres jevnlig. Likeledes oppdateres virksomhetens beredskapsplan med jevne mellomrom.

I forbindelse med flytting til nye kontorlokaler har kommissjonen hatt et særlig fokus på å forbedre den fysiske sikkerheten i virksomheten. I de nye lokalene etableres nå en sluse ved inngangen og en ytre sone for besøkende. Ingen besøkende slippes inn i indre sone med mindre det er behov for det og det antas ubetenkelig.

Datarom, arkiver og kontorer ligger i den indre sonen og kan låses.

Saker fra Riksrevisjonen

Kommissjonen har ikke fått noen merknader fra Riksrevisjonen i 2021. Generelt bemerkes at eventuelle merknader fra Riksrevisjonen vil bli gitt høy prioritet. Det samme gjelder eventuell kritikk fra Sivilombudet.

Inkluderingsdugnad

Gjenopptakelseskommissjonen har fokus på inkluderingsdugnaden ved nyansettelser. Mangfoldserklæringer brukes i stillingsannonsene. I 2021 har kommissjonen hatt følgende tekst i utlysingene:

«Vi oppfordrer kvalifiserte kandidater uavhengig av bakgrunn og tilhørighet til å søke jobb hos oss. Vi oppfordrer kandidater med nedsatt funksjonsevne, som har innvandrerbakgrunn eller de som har stått utenfor arbeid og utdanning i en lengre periode, om å krysse av for dette i jobbportalen. Er det kvalifiserte søkere, kaller vi

inn minst en i hver gruppe til intervju. Avkryssingene i jobbportalen danner òg grunnlag for anonymisert statistikk som alle statlige virksomheter oppgir i årsrapportene sine. For å bli vurdert som søker i disse gruppene, det vil si positivt særbehandlet på denne måten, må søkerne oppfylle visse krav. Får du jobben, legger vi til rette for deg om du trenger det»

Gjenopptakelseskommisjonen har i 2021 hatt færre enn fem nyansettelser, og skal følgelig ikke rapportere noen prosentandel med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en.

Vi vil fortsette dette arbeidet slik det er beskrevet ovenfor.

Likestillingsredegjørelse, mangfold og inkluderende arbeidsliv

Gjenopptakelseskommisjonen har som mål å sikre at kommisjonen til enhver tid har riktig bemanning og kompetanse.

Gjenopptakelseskommisjonen har som mål at den skal ha en bedriftskultur basert på likestilling, mangfold og respekt for den enkelte, slik at alle får mulighet til å utvikle sine evner og benytte sin kompetanse. Ved utlysning av ledige stillinger blir det tatt inn en mangfoldserklæring i utlysningsteksten.

Gjenopptakelseskommisjonen har videreført prinsippene i IA-avtalen (inkluderende arbeidsliv) som tar sikte på at alle som vil og kan skal få bidra i arbeidslivet. Kommisjonen har også seniorpolitiske tiltak.

Gjenopptakelseskommisjonens sekretariat ledes av en kvinne, og sekretariatet for øvrig bestod i 2021 av tretten kvinner og tre menn, av disse er to kvinner i permisjon. Dette innebærer at kjønnsfordelingen i sekretariatet i 2021 har vært 81 % kvinner og 19 % menn. Samtlige lederstillinger i organisasjonen er besatt av kvinner. Statens målsetting om å oppnå en kvinneandel i lederstillinger på 40 % er dermed oppfylt for sekretariatets del.

Tiltak mot diskriminering, mobbing og trakassering er nedfelt i kommisjonens HMS-plan. Kommisjonen har arbeidet videre med å fastlegge nærmere prosedyrer i varslingsaker.

Sykefraværet i kommisjonens sekretariat er lavt, og på den bakgrunn har kommisjonen ikke hatt behov for å iverksette tiltak for å redusere sykefraværet.

Oppfølging av FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmål nr. 5 «likestilling mellom kjønnene» er berørt ovenfor og omtales ikke her.

For Gjenopptakelseskommisjonen er det bærekraftsmål nr. 11 «Bærekraftige byer og samfunn» som må anses som mest relevant.

Som nevnt inngikk kommisjonen i 2021 ny kontrakt om leie av kontorlokaler. Miljøhensyn har vært vektlagt i prosessen. I kravspesifikasjonen ble det gitt uttrykk for at kommisjonen ønsket miljøvennlige arealer som bidrar til sirkulærøkonomi og lavest mulig klimagassutslipp.

Med de nye lokalene følger sykkelparkering, og lokalene ligger i et område med god tilgang til offentlige kommunikasjonsmidler. Det er ikke inngått avtale om parkeringsplasser for biler. Kommisjonen har tatt sikte på å gjenbruke møbler så langt det er mulig. Det har også vært et krav om at det må være tilrettelagt for avfallshåndtering i samsvar med lokale krav.

Med kravet om hjemmekontor under pandemien har det blitt flere møter pr. Teams og pr. telefon slik at reisevirksomheten har vært redusert. Kommisjonens digitaliseringsprosjekt har ført til redusert papirforbruk.

Alt i alt antas dette å bidra til en mindre miljøbelastning.

V. Vurdering av framtidsutsikter

Gjenopptakelseskommisjonens kjernevirksomhet er behandling av begjæringer om gjenåpning av straffedommer. Kommisjonen plikter å behandle de begjæringer den mottar, så lenge de er innenfor virksomhetens myndighetsområde.

Gjennom en årrekke har antall begjæringer til Gjenopptakelseskommisjonen vært stabilt, gjennomsnittlig 170 begjæringer om gjenåpning. Med 263 saker mottatt i 2021 var dermed en klar økning i antall saker.

Antall straffedommer i Norge har gått ned fra rundt 20 500 i året i 2015, til ca. 17 900 i 2019, og ca. 16 500 i 2020 (tall fra SSB) Antall anmeldelser har falt fra ca. 351 500 i 2015 til ca. 310 000 i 2019 og drøyt 300 500 i 2020. Nedgangen fra 2019 til 2020 skyldes særlig nedgang i vinning-, narkotika-, vold- og økonomilovbrudd. Utviklingen antas blant annet å skyldes at pandemiltakene medførte færre personer i det offentlige rom, jf. STRASAK-rapport 2020. Disse reduksjonene har ikke gitt nedgang i antall begjæringer til kommisjonen, snarere tvert om. Statistikken for 2021 viser et klart økt sakstilfang og sakstallet har økt også dersom NAV-sakene trekkes ut.

Vi tror det er sannsynlig at antall saker i kommisjonen vil *øke* i de kommende fem år, og at mange av sakene vil være arbeidskrevende.

Noen utviklingstrekk som vil ha betydning i den neste femårsperioden:

Internasjonale regler og praksis

EU/EØS-regelverket og internasjonal praksis blir stadig viktigere. NAV-sakene er et eksempel på dette. Om bakgrunnen for disse sakene vises til det som er skrevet under overskriften «aktuelle avgjørelser fra kommisjonen i 2021». Som det fremgår, gjenåpnet kommisjonen 46 NAV-saker i 2021. Det er påregnelig at kommisjonen også i tiden fremover kan få inn flere saker der mottakere av ulike ytelser er blitt dømt for å ha bedratt NAV, men uten at retten har vurdert relevante EØS-spørsmål.

Et annet eksempel er Flyktningkonvensjonssakene. Kommisjonen har i 2021 gjenåpnet to slike saker, og vil legger til grunn at vi kan motta flere begjæringer om gjenåpning på dette grunnlaget.

Kommisjonen følger med på avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og fra andre internasjonale organisasjoner hvor det blir konstatert brudd på menneskerettighetene. I en avgjørelse fra Høyesterett 5. november 2020 ble det i en ankesak fastslått at rutinemessige kroppsvisitasjoner uten begrunnelse i varetektsperioden utgjør et brudd på Grunnloven § 93 og EMK art. 3, og at en slik krenkelse gir rett til «effective remedy». Høyesterett uttalte at en ren konstatering av krenkelsen ikke var tilstrekkelig, og resultatet ble at tiltalte i denne saken ble gitt en kompensasjon i form av et ekstra varetektsfradrag på én dag for to ulovlige kroppsvisitasjoner (HR-2020-2136-A). Kommisjonen har i løpet av året mottatt begjæringer fra domfelte, som er begrunnet med at også de var utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner i varetektsperioden, og som krever gjenåpning av sin dom for å få tilkjent et ytterligere varetektsfradrag. Kommisjonen har også mottatt begjæringer om gjenåpning av straffutmålingen fra domfelte som viser til at de har vært utsatt for ulovlige kroppsvisitasjoner under soning av dommen. I begge disse tilfellene anføres det at høyesterettsavgjørelsene utgjør en ny omstendighet som gir grunnlag for gjenåpning. Sakene er ikke avgjort ved utgangen av året.

Lov-/regelverks-/praksisendringer i nasjonal rett

Straffeprosessloven § 321 tredje ledd ble opphevet 01.01.2020. Bestemmelsen slo fast at lagmannsretten ikke kunne nekte å fremme en anke fra en tiltalt i en sak som gjaldt en forbrytelse som etter loven kunne medføre fengsel i mer enn 6 år. Lovendringen innebærer følgelig at også de mest alvorlige sakene skal vurderes med tanke på ankesiling. Det har vist seg at antall seksårssaker som nektes fremmet av lagmannsretten ligger høyere enn det man så for seg da lovendringen ble vedtatt.

En slik beslutning om ankenektelse ble prøvd av Høyesteretts ankeutvalg høsten 2021. Saken gjaldt en straffutmålingsanke i en narkotikasak hvor tiltalte var dømt til fengsel i 5 år. I saksbehandlingsanken til Høyesterett ble det vist til at lagmannsrettens «meget knappe begrunnelse» for å nekte anken fremmet, støttet seg helt og fullt på de vurderingene som tingretten hadde foretatt. Det ble anført at dette ikke var tilstrekkelig til å vise at lagmannsretten hadde foretatt en reell overprøving av tingrettens dom. Høyesteretts ankeutvalg sluttet seg til dette og lagmannsrettens beslutning ble opphevet.

Hvilken faktisk betydning denne nye bestemmelsen om ankesiling vil få vet vi ikke. Det er imidlertid grunn til å anta at kommisjonen vil kunne få flere begjæringer om gjenåpning i 6-årssaker hvor ankebehandling blir nektet.

Det skal også nevnes at utilregnelighetsreglene nå er endret slik at det åpnes for større grad av skjønn ved vurderingen av om en person, på grunn av sin psykiske helsetilstand på handlingstiden, mangler skyldene. Kritikken mot lovendringen går på at endringen vil skape mer uklarhet. Dette vil kunne gi et potensial for at flere saker begjæres gjenåpnet.

Teknologisk utvikling

Den globale digitaliseringen har i stor grad muliggjort internettrelaterte overgrep. I Riksadvokatens rundskriv nr. 1/2022 (mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen i 2022) er alvorlige seksuallovbrudd, herunder internettrelaterte overgrep mot barn, satt opp som et område som skal prioriteres.

Denne prioriteringen kan få som konsekvens at kommisjonen vil motta flere slike saker. Dette er ofte saker med et stort antall fornærmede, og det kan for eksempel være kommunikasjon via krypterte kanaler, bruk av kryptovaluta mv. Det er grunn til å anta at slike saker også for kommisjonen kan bli svært arbeidskrevende, de kan kreve styrking av bemanningen og de kan kreve særlig sakkyndighet.

Komplekse saker

En utvikling mot omfattende og komplekse saker i domstolene, f.eks. saker som gjelder alvorlig økonomisk kriminalitet og ulike typer organisert kriminalitet betyr også omfattende og komplekse saker for kommisjonen. Etter det ovennevnte rundskrevet skal også alvorlig internasjonal og organisert kriminalitet, alvorlig økonomisk kriminalitet, herunder alvorlig arbeidslivskriminalitet, og alvorlig IKT-kriminalitet være prioriterte områder. Også slike saker kan bli svært arbeidskrevende, de kan kreve styrking av bemanningen og de kan typisk kreve særlig sakkyndighet for kommisjonen.

Medieoppmerksomhet

Medieoppmerksomhet om enkeltsaker i kommisjonen gjør at ordningen blir mer kjent og flere begjærer gjenåpning.

Virkninger av korona-tiltak

Utfordringer med fravær pga. stengte skoler og barnehager, sykefravær, fleksible kontorløsninger og strenge smittevernkrav har påvirket effektivitet og produksjon. Det ser ut til at dette er noe vi må leve med også i 2022.

Tiltak for å møte utfordringene

I likhet med domstolene har kommisjonen ikke innflytelse på hvilke, hvor mange eller hva slags saker som kommer inn. Dette gjør at planlegging av tiltak kan være vanskelig.

Erfaringen fra NAV-sakene, har vist hvor viktig det er med en tett dialog med departementet dersom/når uforutsette hendelser oppstår. Videre er det viktig at organisasjonen er fleksibel med evne til å snu seg raskt ved å øke bemanningen i perioder. Mange saker tar så vidt store ressurser at vi ser et behov for flere medarbeidere, i hvert fall på kort sikt. Dette er det tatt høyde for i de nye lokalene i Brynsalleen 4 som kommisjonen flytter til i mars måned.

Vi har i 2021 gjennomført ekstra møtedager, og dette vil også bli nødvendig i 2022. På grunn av en økning i antall begjæringer vil det bli nødvendig for kommisjonen å be om et større budsjett hvis vi skal klare å behandle sakene godt og effektivt.

Det er også sannsynlig at vi i større grad må innhente kompetanse og ressurser som vi ikke besitter selv. Dette kan medføre økt bruk av ekstern sakkyndighet i saker som krever dette, for eksempel digital eller økonomisk kompetanse.

Fjernavhør /-samtaler

Som nevnt tidligere, vil kommisjonen vanligvis tilby den domfelte en veiledningssamtale, dersom vedkommende ikke er representert ved advokat. I de tilfellene den domfelte er inne til soning, vil samtalen normalt finne sted i fengselet. Under pandemien har kommisjonen, og samfunnet for øvrig, vært nødt til å innrette seg på gjennomføring av digitale møter. For kommisjonen vil det være aktuelt å vurdere om slike samtaler med den domfelte også i fremtiden kan avholdes digitalt eller eventuelt over telefon, med mindre særlige grunner taler imot det. Slike ordninger forutsetter imidlertid et det er etablert tilfredsstillende tekniske løsninger, at samtaler kan gjennomføres uforstyrret og at den domfelte kan være forsikret om at samtalen med kommisjonen skjer i fortrolighet. Dette vil i så fall innebære redusert reisevirksomhet og følgelig gi en miljømessig gevinst, samtidig som reisetiden frigjøres til ordinær saksbehandling. Det samme vil gjelde ved avhør av vitner, dersom ikke vitneforklaringen anses som så sentral at det taler for å gjennomføre avhøret på ordinær måte med fysisk fremmøte.

Mediekonvertering av papirarkiv

Gjenopptakelseskommisjonen har papirbasert arkiv for perioden 2004 til 2013. Vi ønsker å se på muligheten for å mediekonvertere (digitalisere) disse dokumentene i henhold til Riksarkivarens forskrift kapittel 8 og Arkivverkets veileder for mediekonvertering av papirarkiv.

VI. Årsregnskap

Leders kommentar til årsregnskapet 2021

Formål

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker ble opprettet i 2004 og er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Kommisjonen er et uavhengig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav som er stilt fra Justis- og beredskapsdepartementet i hovedinstruks til virksomheten. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av kommisjonens disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av noen vesentlige forhold

Gjenopptakelseskommisjonen fikk for 2021 tildelt totalt kr 17 540 000. I tillegg fikk kommisjonen overført kr 194 000 av ubrukt bevilgning fra 2020. Som kompensasjon for lønnsoppgjøret 2021 fikk kommisjonen tildelt kr 371 000. Det vil si at totalt tildelt ramme for 2021 var på kr 20 405 000. Inkludert i dette beløpet er en ekstra bevilgning på kr 2 300 000 for å håndtere økt saksmengde.

Virksomheten kjøper IKT, lønn- og regnskapstjenester fra Sekretariatet for konfliktrådene og har i den forbindelse avgitt en belastningsfullmakt til dem pålydende kr 887 360 på kap. 0468, post 01. Sekretariatet for konfliktrådene har belastet kommisjonen med kr 887 720. Det er en liten differanse i forhold til avgitt belastningsfullmakt. Differansen vil bli refundert i belastningsfullmakt for 2022.

Av dette er kr 120 589 ikke forbrukt. Dette utgjør 0,59 % av totale disponible midler.

Kommisjonen har i 2021 hatt 12,62% årsverk, mot 13,61 % i 2020.

I tillegg til bevilgningen over kap. 468 er bevilgningene på kap. 414 Forlikrådet og andre domsutgifter og kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. stilt til kommisjonens disposisjon. Det vil si at utgifter til forsvarere, bistandsadvokater, tolker eller sakkyndige som er oppnevnt av kommisjonen, er regelstyrte utgifter som ikke belastes kommisjonens budsjett.

Kommisjonen har i 2021 belastet kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter m.m. med kr 2 844 389 noe som er en vesentlig økning fra 2020 da belastningen var kr 1 396 299. Årsaken til dette er større utbetalinger enn vanlig til oppnevnte forsvarere.

Forklaring på underforbruk

Kommisjonen har i 2021 fått refusjoner for foreldrepenger og sykemeldinger fra NAV med kr 1 187 078.

Kommisjonen har et relativt lite budsjett med mange faste kostnader. Lønn, husleie og kjøp av IT/regnskapsbistand utgjør de største postene. Hvilke kostnader kommisjonen ellers har, beror blant annet på sakstilgangen. Mottar kommisjonen

saker av et større omfang, kan det bli nødvendig med økt utredning og ekstraordinære møter i kommisjonen som igjen vil føre til økte kostnader.

Dette har vært tilfelle i 2021. Vi har arbeidet med flere store og krevende saker, som har krevet flere årsverk i sekretariatet og vi hatt flere møtedager enn vanlig i kommisjonen. Videre mottok vi i fjor 263 saker mot et gjennomsnitt de ti siste år på 170.

Av dette, samt noen utfordringer i forbindelse med korona, har kommisjonen en viss saksrestanse og vi forventer også en økning av antall saker i 2022.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for virksomheten. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr. d.d. Revisjonsberetningen vil bli gjort tilgjengelig på virksomhetens hjemmeside www.gjenopptakelse.no så snart den er offentlig tilgjengelig.

Oslo, 15. februar 2022

Siv Hallgren
leder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Regnskapsprinsipper

Årsregnskap for Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (“bestemmelsene”). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen “Netto rapportert til bevilgningsregnskapet” er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med

statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorrapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorrapporteringen Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen Spesifisering av bokført avregning med statskassen. Noter viser forskjellen mellom beløp virksomheten har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp virksomheten har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

Virksomheten har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifisering av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Virksomhet: Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2021

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2021	Merutgift (-) og mindreutgift
0466	Særskilte straffesaksutgifter driftsutgifter	01	Driftsutgifter	B	0	2 844 389	
0468	Kommisjonen for gjenopptakelse av straff	01	Driftsutgifter	A, B	20 405 000	19 396 691	1 008 309
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter		0	899 994	
Sum utgiftsført					20 405 000	23 141 073	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2021	Merinntekt og mindreinntekt(-)	
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse	0	20 246		
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift	0	1 998 722		
Sum inntektsført					0	2 018 968	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

21 122 106

Kapitalkontoer

60087201	Norges Bank KK /innbetalinger				1 199 878	
60087202	Norges Bank KK/utbetalinger				-22 364 072	
704485	Endring i mellomværende med statskassen				42 088	
Sum rapportert					0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

		31.12.2021	31.12.2020	Endring
xxxxxx	[Aksjer]	0	0	0
704485	Mellomværende med statskassen	-730 619	-772 707	42 088

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B *Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år* for nærmere forklaring.

Virksomhet: **Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker**

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
046801	194 000	20 211 000	20 405 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
046801		1 008 309	-887 720	120 589				120 589	1 020 250	120 589

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre)

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har gitt belastningsfullmakt til Sekretariatet for konfliktrådene pålydende kr 887 360 kap 0468, post 01. Sekretariatet for konfliktrådene har belastet kommisjonen med kr 887 720. Differansen refunderes i belastningsfullmakt for 2022.

Mulig overførbart beløp

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesakers ubrukte bevilgning på kap. 0468, post 01 beløper seg til kr 120 589.

Bevilgninger over andre budsjettkapitler

Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker har i tillegg til bevilgning på kap. 0468, post 01 bevilgninger til disposisjon på kap. 0414 Forlikråd og andre domsutgifter og kap. 0466 Særskilte straffesaksutgifter m.m.. Bevilgningen disponeres i tråd med regelverket for den regelstyrte ordningen.

Virksomhet: Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2021

		2021	2020
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer		0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		0	0
Salgs- og leieinnbetalinger		0	0
Andre innbetalinger		0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	1	16 162 318	16 808 474
Andre utbetalinger til drift	2	6 078 201	5 727 529
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		<i>22 240 519</i>	<i>22 536 004</i>
Netto rapporterte driftsutgifter		22 240 519	22 536 004
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	3	-561	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		<i>-561</i>	<i>0</i>
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	4	0	323 841
Utbetaling til kjøp av aksjer		0	0
Utbetaling av finansutgifter		0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		<i>0</i>	<i>323 841</i>
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		561	323 841
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.		0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader		0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		20 246	18 700
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		1 998 722	2 088 244
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		899 994	910 534
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		<i>-1 118 974</i>	<i>-1 196 410</i>
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		21 122 106	21 663 435

Oversikt over mellomværende med statskassen **

2021 2020

Fordringer på ansatte		0	0
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-730 619	-772 707
Skyldige offentlige avgifter		0	0
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		0	0
Mottatte forskuddsbetalinger		0	0
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m)		0	0
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		0	0
Sum mellomværende med statskassen	5	-730 619	-772 707

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov. [Se veiledning over hva som skal inngå som en del av mellomværende med statskassen.](#)

Kontrollsum netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Artskontorrapportering	21 122 106
Bevilgningsrapportering	21 122 106
SKAL GÅ I NULL	0

Kontrollsum mellomværende med statskassen

Artskontorrapportering	-730 619
Bevilgningsrapportering	-730 619
SKAL GÅ I NULL	0

Virksomhet: Kommissjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Note 1 Utbetalinger til lønn

	31.12.2021	31.12.2020
Lønn	11 823 734	10 904 989
Arbeidsgiveravgift	1 998 722	2 088 244
Pensjonsutgifter*	1 424 490	1 284 334
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 187 078	-213 422
Andre ytelser	2 102 450	2 744 330
Sum utbetalinger til lønn	16 162 318	16 808 474

Antall utførte årsverk: 12,62 13,61

* Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2021 er 14,00 prosent. Premiesatsen for 2020 var 14,00 prosent.

Virksomhet: Kommissjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Note 2 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2021	31.12.2020
Husleie	1 605 330	2 009 871
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	0	0
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	329 402	288 163
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstyrsanskaffelser	23 766	52 488
Leie av maskiner, inventar og lignende	0	0
Kjøp av konsulenttjenester	3 342 622	2 230 775
Kjøp av andre fremmede tjenester	227 060	239 740
Reiser og diett	161 665	126 451
Øvrige driftsutgifter	388 355	780 042
Sum andre utbetalinger til drift	6 078 201	5 727 529

Virksomhet: Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Note 3 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2021	31.12.2020
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	-561	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	-561	0
	31.12.2021	31.12.2020
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Virksomhet: **Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker**

Note 4 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2021	31.12.2020
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	0	0
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	0	323 841
Sum utbetaling til investeringer	0	323 841

	31.12.2021	31.12.2020
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Virksomhet: Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker

Note 5 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2021	31.12.2021	Forskjell
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
<i>Sum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
<i>Sum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-644 441	0	-644 441
Skyldig skattetrekk	-730 619	-730 619	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	<i>-1 375 060</i>	<i>-730 619</i>	<i>-644 441</i>
Sum	-1 375 060	-730 619	-644 441

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

					Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	
<i>Aksjer</i>						
Selskap 1						
Selskap 2						
Selskap 3						
Balanseført verdi 31.12.2021						

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Ved utfylling av note 8, del B skal tall fra selskapets siste avlagte årsregnskap benyttes. Det vil forekomme at selskap som virksomheten har eierandeler i ikke har offentliggjort sitt årsresultat før virksomhetens frist for oversendelse av årsrapport med tilhørende årsregnskap (så snart det foreligger og innen 15. mars). Ved utfylling av noten kan dere benytte tall fra selskapets årsregnskap for året før. Om det ikke benyttes regnskapstall fra siste år bør dette opplyses om i noten.